

SZEGEDI EGYETEM

A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI
INTÉZMÉNYEK LAPJA

XIII. évfolyam 12. szám

1985. október 8.

Ára: 2,30 Ft

„Csetlünk-botlunk, de az eredmény nem lehet rossz”

Beszélgetés a szakszervezeti választásokról

Magyarországon az általános választások után a második legnagyobb tömeget mozgósító választás, a szakszervezeti. A két és félmillió szavazásra jogosult állampolgár mintegy 60 százaléka, négy és fél millió szakszervezeti tag gyakorolhatja jogait: 600 000 tisztségviselőre voksolnak. A szakszervezeti bizalmiak, főbizalmiak, helyetteseik illetve a bizottságok napokban megkezdett újjáválasztása után az év végén, jövő év elején kerül sor a szakmai-ágazati, illetve szakszervezeti kongresszusra.

A választások előkészületeiről, a helyi szakszervezet előtt álló feladatokról dr. Király Dezsőt, a JATE Természettudományi Karának munkahelyi bizottsági titkárát kérdeztük.

— *Tanár úr, véleménye szerint a szakszervezeti választások kapcsán tapasztalható lesz-e olyan közéleti aktivitás, mint az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok megválasztásakor?*

— *En csak a reményemet fejezhetem ki. A kormány-*

rendeletek megteremtik ugyan a dolgozók nagyobb beleszólási lehetőségét az ország ügyeibe, s ugyanakkor egyre több munkahelyi vezető is igényli az alsóbb szintekről érkező visszajelzéseket, javaslatokat, ám — tapasztalataim szerint — az emberek aktivitása általában nem megfelelő. Városi tanácstag is vagyok, így tudom, hogy milyen vélemény alakult ki az új jelölési formáról, de ennek átütő eredménye csak akkor várható, ha az emberek kilépnek a fásult, szkeptikus hangulatból. A kellő aktivitás hiányáért azonban hiba lenne csak a közembert hibáztatni: megszokta, hogy a véleménynyilvánítás nem ösztönözte. S ehhez jön az a gond is, hogy a társadalmi cselekvésre egyszerűen nem jut idő: korlátozott a második gazdaság jelenléte.

— *Véleménye szerint a súlyos gazdasági gondok, a visszaeső életszínvonal vagy a demokratizálódás belső igénye miatt lesz nagyobb beleszólása a dolgozónak a gazdasági és szervezeti kérdésekbe?*

— Szerintem külön-külön egyik sem. Az egész országban fölmerült az igény arra, hogy körültekintőbb döntések szülessenek. Szükséges, hogy alternatívák legyenek a dolgozók előtt, s így kénytelenek legyenek a vezetők arra, hogy ne csupán egy ötletet apolgassanak. Ha a dolgozók tudnak a döntésről, netán a döntéshozatal folyamatáról, akkor már mozgósítást is végteztünk.

A gazdaságnak az az érdeke, hogy minél tudatosabb célmegjelölés szülessék. Ebben pedig mindig támaszkodni kell a közvéleményre. Korunk igénye, hogy olyan emberek legyenek a vezetők, akik igénylik az intézményi demokrácia előnyeit. Aki ez ellen dolgozik, az még nem gondolkodott azon, hogy mit hozhat ez a demokrácia a közösség érdekében.

Az országos igény mára megteremtette a formát, de a tartalom még nem állt meg. Ha nem találjuk meg a tartalmat a formához, akkor a forma áll veszélyben. Az új formához

még nincs meg a megfelelő ügyviteli rendszer, csetlünk-botlunk, de az eredmény nem lehet rossz.

— *Miben látja a szakszervezet legfontosabb feladatát az ön intézményében?*

— A második és a harmadik gazdaság nem ösztönöz a szakmai munkára. Ezért azt kívánjuk elérni, hogy mindenki a főfoglalkozásából éljen meg.

Mi nemhogy a folyóiratokat nem tudjuk kifizetni, de még az eszközigényre sincs elegendő pénzünk. Külső munkavállalási lehetőségeink, az iparnak végzett kutatásaink hozhatnának bevételt. Csakhogy az üzemek fejlesztési alapja mindinkább szűkül, s ugyanakkor olyan nagy elvonások terhelnek bennünket (adó!), hogy nekünk nagy összeget kell kérnünk. Tehát, ha az állami költségvetéstől a felsőoktatás kevesebb pénzt kap, akkor legalább ne sújtsanak bennünket olyan közterhekkel, amelyekből nem részesülünk kellőképpen. Kutatni viszont kénytelenek vagyunk. Legsúlyosabb problémánk az, hogy gyakorlati-

lag amortizálódott eszközökkel neveljük a jövő értelmiségét.

Véleményünk szerint felül kell vizsgálni a korábban kialakult elosztási elveket az egyetemen. Ahhoz szeretnénk támogatást nyújtani, hogy reális kép alakuljon ki a karokon és tanzsékeken végzett munkáról.

Sokat kell tennünk a bérekkel kapcsolatos problémák megoldásáért. Támogatjuk a differenciálást elvét, minden munkakörben díjazni kell a teljesítményt, de a megélhetés biztosításán túl kell elkezdeni a differenciálást. Tehát az első tennivaló az alacsony munkabérek emelése.

A kari szakcsoportok munkáját jobban össze kell hangolni, ne legyenek alapvető különbségek az egyes egységek között. Egy példát említek: a matematikusoknál és az elméleti fizikusoknál igen kicsi a KK lehetősége, s szeretnénk, ha ők is mellékjövedelemhez juthatnának. Jó lenne tehát olyan komplex témákat találni, amelyekbe őket is bevonhatnánk.

Szeretnénk, ha a hallgatóinkról kialakult országos értékrend is változna. Tudatosítani kellene, hogy aki tanul, anyagi áldozatot vállal. Nem értünk egyet azzal a gyakorlattal, amit a kényeszer szül: a diplomásnak nincs biztosítva a megélhetése, ezért a második gazdaságba kényszerül, s akkor emészti föl munkarejét, amikor konkretizálni kellene elméleti képességeit. Az ösztöndíjakat nagyon alacsonynak tartjuk, ez még zsebpénznek is nagyon kevés. Ha valóban ösztönözni akarunk, akkor abból kell kiindulni, hogy az érettségi után öt év hátrányba kerül a hallgató kortársaival szemben.

S végül, ha már pénzügyekről van szó, az egész bérezési rendszerünkről is véleményt szeretnénk formálni: egy tanszékvezető és egy anyagmozgató fizetése azonos kategóriába tartozik, és ha csak a kettő helyettesíthetőségét vesszük figyelembe, akkor könnyen belátható: a munka értékrendje nem megfelelő.

Van egy ország, amelyik életük után is oktatási intézménybe járnak, körültekintően támogatja. Az ország tudja, hogy nem elegendő az anyagi támogatás, ugyanis a pénz juttatása, az ezerszer áldott infrastruktúra és a szimpla oktatási struktúrát is fejleszteni kell. Ezért az ország mindent elkövetett — itt-ott még a munkát is jobban megszervezte ezügyben. —, hogy a felsőoktatásban tanuló, életkorukbar, teljőtt, szociális helyzetüket illetően kiskorú em-

életük után is oktatási intézménybe járnak, körültekintően támogatja.

Az ország tudja, hogy nem elegendő az anyagi támogatás, ugyanis a pénz juttatása, az ezerszer áldott infrastruktúra és a szimpla oktatási struktúrát is fejleszteni kell. Ezért az ország mindent elkövetett — itt-ott még a munkát is jobban megszervezte ezügyben. —, hogy a felsőoktatásban tanuló, életkorukbar, teljőtt, szociális helyzetüket illetően kiskorú em-

Ország, város

berek megfelelő jövedelemhez jussanak, s ezt a támogatást a hagyományokhoz híven ösztöndíjnak nevezték el. Ugyanakkor, vagyis kicsit később, de még időben elkezdődött a felsőoktatás általános reformja (értsd: távlati fejlesztési tervének bizottságok és fórumok által való megvitatása), hogy az eddig is korszerű oktatás teljességgel igazodjék a kor szelleméhez. És ehhez jött az általános feltételek széleskörű biztosítása úgy mint: építési városrészek kialakítása, oktatók magas szintű elismerése, műszerellátottság fölfejlesztése stb. És az országban nevelődött a jövő.

Az ország nem csupán más kárán, hanem más hasznán is tanul. Hosszú éveken át az ország televíziója egy ázsiai szigetország gazdasági csodáiról értekezett legszívnálalásabb (nevezük így: Panoráma) és legelviselhetlenebb (legyen neve: Esti Híradás) műsoraiban, s amíg az ország népe megtanulta: e csodálatos fejlődés alapja a kimunkált emberfökből találtak, maga az ország mindent elkövetett, hogy hasonlóan e távoli szigethez, itt is különös kreativitással legyen megáldva a népesség legalább egyharmada. Aki pedig most készül föl alkotó képességei kibontakoztatására valamely egyetemen, főiskolán, az éljen jól nyugodtan: hadd tanuljon az érték!

Ezért is volt az ösztöndíj-emelés, és mára minden főiskolás „tejből-vajból fürdéz”, ezért a struktúra fejlesztése, és mára a magas tudományok oltárához, no meg áldozó papjaihoz tömegesen özönlenek, hogy hallgas-

sák az igét, ezért az infrastruktúra tökéletesítése, és mára nemzetközi szállodavállalatok könyörögnek, hogy bekapcsolhassák hálózatukba a remek konyhával felszerelt kollégiumait ennek az országnak.

Az országról sokan mondják — rosszul —, hogy vízfejű. Azzal vádolják, hogy fővárosa aránytalanul többet költ önmagára és szeretteire, mint a kevésbé szeretettek. Ez ragalom. Elég csak a felsőoktatás helyzetére utalnunk: ha egy kollégium például megrogyan a fővárosban és ugyanakkor egy — a példa kedvéért általunk kipécézett — városban, biztos, hogy mindkettőbe azonos időben beszerelik a tartószerkezeteket és gerendákat.

Ez a város — az ország talán legszebb, legkulturáltabb városa — most örül, hogy — a dolgok mai állása szerint — megmarad felsőoktatási intézményében a vegyészképzés és a többi hagyományos természettudományos szak tanításának, tanulásának lehetősége, hogy a decentralizálás differenciálatlan szele nem sodorta el a tanárképzés alanyait, állítmányait és tárgyait egy feleakkora, negyedannyira kulturált városba, hogy az ország még mindig szóba áll vele, ha ez megpendíti a helyi érdekek elnyűtt húrjait.

A városban pedig a legboldogabbak az egyetemisták, főiskolások és közöttük is azok, akik a főiskola Háman Katórol elnevezett kollégiumában tágas, tizenöt ágas szobákban élvez kétség nélkül az ország szellemi jövőjét megalapozni, azok

az egyetemisták, akik a tudományegyetem Irinyi Kollégiumában a bauxitbeton végleges elfáradására fityyelt hányva délcég derűvel elegy acélos tekintettel néznek a holnap elébe, és azok a diákok, akik tanáraikkal együtt egy olyan menzán étkeznek nap nap után, amely bármikor bezárhatja kapuját, ha ugyan volna neki az.

És végül legboldogabbak az albérletet kínálók, no meg a város éttermeinek vezetői, hiszen rövidesen eljön az az idő, amikor bútorozott szobákba különben járnak a hallgatók tucatjai, s terített asztaloknál költik el magas ösztöndíjaikat, a jól kvalifikált szakmunkás bérét meg-megütő fizetésüket a diákok és tanáraik.

DLUSZTUS IMRE

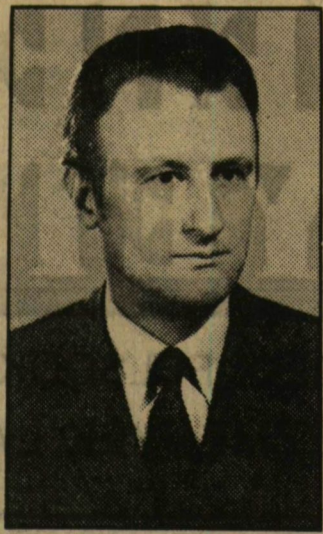

(S. Balogh László felvétele)

Tíz féléves oktatás a Gyógyszerésztudományi karon (2. oldal)	Oktoberi vértanúk — a szabadságharc mártírjaira emlékezünk (3. oldal)
S. Balogh László írása az egykori egyetemi lapról, a Szegedi Hídról (4. oldal)	Farkas Csaba interjúja dr. Szegfű Lászlóval (5. oldal)
Emberi életre alkalmatlan — kollégiumi helyzetkép (6. oldal)	Lichtenstein József és Sandi István könyvrecenziói (8. oldal)

A kiválók egyike

Dr. Szónoky Miklós, a JATE Természettudományi Kar Földtani és Őslénytani tanszékének adjunktusa egyike annak a nyolc oktatónak, akik az egyetem hallgatóinak szavazata alapján a Kiváló Oktató elismerő oklevélben részesültek.

A kiváló oktató elismerés alighanem e szándék sikerét jelzi.

Szónoky Miklós 46 éves, 1962-ben végezte el az egyetemet földtan-földrajz szakon. 1968-ig olajkutató geológusként dolgozott, s ekkor lett a tanszék munkatársa.

Ezek szerint nem egyetlen álma volt, hogy oktató legyen.

Amikor diplomát szereztem, a hatvanas évek elején, akkor az iparnak, elsősorban az olajiparnak, különösen nagy szüksége volt geológus szakemberekre. Most utólag visszagondolva azt is kell mondanom: szükségese és hasznosak voltak az ott eltöltött évek, hiszen ez a meglehetősen kemény világ szemléletet adott, fejlesztette ember- és önismeretemet. És nagy megtiszteltetésnek tekintetem, hogy az iparból visszahívtak tanítani.

Ez a néhány éves kiesés nem nehezítette meg oktatói indulását?

Az ipari munka során bányászokkal dolgoztam együtt, s az utolsó időszakban volt olyan periódus, amikor mi, huszoneves fiatal vezetők több mint kétszáz embert irányítottunk, de nyilvánvaló, hogy az emberekkel való foglalkozásnak egy másfajta típusa, mint az oktató és hallgató közötti viszony. A tanszékre visszakerülve szinte mindent elől kellett kezdenem. Egyik mélyvízből a másikba kerültem, és a kinti, ipari embert át kellett nevelnem, hogy elfogadható tanárember is legyen.

lió évtől az 1,8 millió évig terjedő időszak leleteit „firkálgatom, kalapálom és nézegetem”.

Gondolom, ez a hallgatók számára is izgalmas, népszerű téma.

A földtan alapozó tárgya, így mi elsők között találkoztunk a hallgatókkal, akik nyilván élvezik a tárgy kép- és anyagszerűségét; hogy „kutyahajgáló” kövekkel dolgozzunk. A tudományunk oknyomozó mivolta, hogy tehát a rendelkezésünkre álló mozaikokból kell rekonstruálnunk a képet, ez mindenkinek szórakoztató, érdekes lehet, de a kutatások, kísérletek nem öncélúak, hogy milyen volt a hajdani környezet, hogy mit és miért foglal magába a kőzet — ezt azért vizsgáljuk, hogy az iparnak információt tudjunk adni. Tulajdonképpen sajnálatos is a hallgatók ilyen mértékű rácsodálkozása a tárgyra, hiszen ez azt jelenti, hogy a középiskolában alig valamit tanultak geológiából, paleontológiából, pedig ezeknek az ismereteknek világképalakító szerepük lehet.

Mennyire érzékelhető a személyes népszerűség?

A bizalom közele. Amikor megkaptam a hírt, hogy engem részesítettek ebben az elismerésben, elkezdtem gondolkodni, hogy mit jelent ez? Azt hiszem, most már tényleg el kell kezdenem dolgozni, meg kell próbálnom elviselhető oktatóvá válnom. De a viccen kívül, valóban nagyon büszke vagyok a Kiváló Oktató címre, örülök, hogy a sok arra érdemes kolléga közül én lehettem azok egyike, akiket kiválasztottak erre, de ettől még nem gondolom magam a kar legjobb tanárának.

1.

Építőtábor, gólyabál, TSÜLÖK...

Ezen sorokban pedig tekinthetünk át milyen rendezvények voltak, vannak, illetve lesznek a tanárképző főiskolával kapcsolatosan ez időben.

Volt tehát: négyhetes nyári építőtábor, melynek munkájában 50 külföldi hallgató vett részt, azaz 20 lengyel, 15 NDK-beli, 10 bolgár és 5 csehszlovák. Az építőtábor megszervezése évek óta hagyomány a főiskolán; a hallgatók az ideiglenes kiskunhalasi állami gazdaságban dolgoztak.

Augusztus utolsó tíz napjában a Somogyi-könyvtár-ra közös szervezésben olvasótábor nyílt az elsőéveseknek. A tábor szerepe városismertetési, szórakoztató és persze olvasótábori volt, eléggé érdekes programokkal: sétahajózás a Tiszán, előadások meghallgatása, teniszoktatás, fél napos túra Mártélyra.

A gólyatábor szeptember első három napjában üzemelt, s keretében a hallgatók tájékoztatást kaptak a főiskolai elvárásokról, megismerkedtek a tanszékkel, a főiskolán folyó, tanulmányi munkán kívüli tevé-

kenységgel, a várossal. Szórakozási lehetőségek is voltak: táncház, polcasinó, filmvetítés, video-klub, koncert, a zárónapon pedig sportversenyek, vetélkedő és disco.

Jelenleg: nincs semmi.

Lesz viszont nyílt atlétikai bajnokság, kifejezetten testnevelésszakos hallgatók számára. Színhely a Tonolya-sor, az időpont pedig október 10., tehát csütörtök, délután.

A főiskola gólyabálját október 25-én pénteken 19 órai kezdettel rendezik meg a Hungária Szálló termeiben. Érdeklődni a KISZ-bizottságon lehet.

A fő szám viszont kétségtelenül a TSÜLÖK (etim.: tréfás szültségek) című játékos szellemi és ügyességi vetélkedő, melynek időpontja ez évben okt. 11., 13 óráig, 20 óráig. Utána disco, s ezzel párhuzamosan filmvetítés. A színhely jó idő esetén az újszegedi Szabadtéri színpad, egyébként pedig a Sportcsarnok lesz. A rendezvényre, melyen Csongrád megye összes felsőfokú tanintézménye részt vesz, négy

csapatot állítanak ki: egyet-egyét a SZOTE, a JATE és a JGYTF; a többi (az élelmi-szeripari, egészségügyi, zeneművészeti főiskolák, s a vásárhelyi állategészségügyi főiskola) összevont csapatot alkot. A csapatok nevét év-ről-évre különböző témakörökből választják ki. A SZOTE csapatának neve az idén „Bánk bán és Melinda” lett, a JATE gardájáé, „Othello és Desdemona” a tanárképző főiskoláé, „Rómeó és Júlia” az összevont csapaté meg „Kékszakállú herceg és Judit”. Eppen ezzel kapcsolatos az egyik előfeladat: e témákat kell tetszés szerint átdolgozni, de ha egy mód van rá, úgy, hogy némileg tükrözzék a csapatok saját intézményének életét.

A játékos vetélkedő győztes csapata nem mást fog nyerni, mint egy fémből készült, jól megtermett tsülköt. Ezt egyébként — immár két éve — a Tanárképző Főiskola birtokolja, mely intézmény ez úton is felhívással fordul a Csongrád megyei felsőfokú oktatási intézményekhez: tessék versenyezni!

F. CS.

Néminemű sopánkodások másoknak javára

[első sopánkodás]

Pfuj, újságírók — mondta ismerősöm anno tegnap, és még köpött is egyet hozzá —, rosszabbak, mint a burgonyabogár, az almaeszetény, a szőlőlevélsodró cincér, meg a borsózsizsik együttvéve. Ja, majdnem kifelejtettem a halálfejes lepke hernyóját, főlháborító, hogy szóltál.

Akartam — mondtam —, de mi bajod van neked az újságírókkal? Megkergettek az utcán?

Semmi bajom velük az égvilágon. Egyszerűen mérges vagyok: be akartam verni egy szöveget a falba, és csak akkor vettem észre, hogy fordítva tartom, mikor kiderült, hogy nem a falba fúródott bele, hanem a kalapácsfejbe... Ilyenkor szidnom kell valakit vagy valakit, attól elszáll a mérgelem.

Még a bibliai idők táján volt szokásban Tisri hónap 10. napján fekete bakot kergetni a pusztába azon egyszerű oknál fogva, hogy kiengesztelje Istent a nép egész évben elkövetett bűneiért (lásd még: vétség, gaztett, hiba, gondatlanság, ballépés, disznóság). Alkalomadtán érdemes lenne ezt a szokást fölújítani: valamelyik tévesből szerezni egy fekete bakot, s kikergetni pl. a Topolya sorra, mert amíg ilyen nincs, elkerülhetetlen, hogy az egymástól legcsekélyebb mértékben is eltérő emberek egymást kergetessék ki a világból. E ténnyel nem kell messzire mennünk, naponta hallhatjuk, ha van fülünk: az egyetemisták „Fürkő Ferkő”-nak mondják a főiskolást, ugyanakkor a főiskolások szerint az egyetemisták jelentős hányada bölcészőgörcsű, sőt... A SZOTE-s lenézi a JATE-st, a JATE-s lenézi a SZOTE-st, abban azonban megegyeznek: ha lenne egy szabad hétvégük, a JGYTF-et ezalatt föltétlenül elvégeznék... Sok sikert!

Persze, nemcsak a diákok köréből ismerős ez a viselkedés, marja egymást mindenki szakmán kívül és belül, még szerencse, hogy táboraik többnyire megosztottak, mint a feudális seregek, s így totális sikert ritkán érnek el, de legalábbis nincsenek szem előtt. Annál

látványosabb támadás zúdul azonban néhány exponált foglalkozás képviselőire (lásd még: vértanú). Ilyen például a tanár, az orvos, a rendőr, s — újabban egyre inkább — az újságíró.

Mert milyen is az újságíró?

Az újságíró nagyképű, az újságíró beképzelt, az újságíró cinikus. Szenzáció- és élvhajász. Az erkölcsöket nélkülözi, kocsmába jár, ahol (ellentétben másokkal) be szokott rúgni. Kapkodó és felületes, lelkiismerete nincs neki. Berug. (Mit és kinek?) Mások kárára szellemeskedik és gunyoroskodik. (Főlháborító: a szeme már olyan vörös az irástól, akár egy albinó házinyúlé, és még van kedve gunyoroskodni.) Az ember szavait szándékosan félreértelmezi. A dolgok felszíne érdekli csak, mögéjük látni nem akar. (Mert többnyire ugyanis tudja, mi van mögötte.) Annak örül, ha rosszszat mondhat, a visszásságokon kéjjel lovagol. Reggel reggelizik, dében ebédel, este vacsorázik. Aludni is szokott, szemét ilyenkor lehunytja. Alvás után fölbered. (Jól mondom?) Összefoglalva: élni merészel, ami abszurdum.

Vigasztalódjunk: a statisztika szerint általában korán meghal, ellentétben a többi emberrel, akik viszont halhatatlanok (lásd még: istenek).

Bemegyek egy helyre, ahol diákok élnek. — Halló, jön-e csak vissza azonnal! — visít utánam a portás. — Mit akar itt, ki maga? — Elmondom: néhány hallgatóval szeretnék beszélni abból a célból, hogy...

Aztán írása van-e hozzá? Mutassa! — Előkapom minap készült megbízólevelemet, büszkén lebegtetem...

Igazolványt is! Nézi, nézi az igazolványt,

lapozgatja, forgatja, végül megszólal:

— Ez nem maga. — Hát persze, hogy nem. Ez csak a fényképem.

Riportot készítettem a nyáron egy balatoni ifjúsági táborról. A dolog eléggé nehézesnek tűnt, tekintve: potenciális riportalanyaim — általában csinos hölgyek — eleve azzal kezdték, hogy szóba sem álltak velem. Szerencsétlenkedtem egy darabig, végül nagy szorongatásomban odamentem a tábori titkárnőhöz: — Tessek már csinálni valamit, kecskósolom, mert mindjárt ránk sötétedik, sőtéiben pedig nem látok írni. — Így történt hát, hogy megszólaltak a hangszórók és még a túlparton is ezt lehetett hallani háromszor egymás után: „Figyelem! Megkerünk négy-öt, maximum hat-hét Szegedről jött táborlakót, azonnal jöjjen a stúdióba, interjúkészítés céljából!” A zsvajgó tábor elnémult, mint a világ napfogyatkozásakor, és a stúdió előtt megjelent ötven ember. — Itt valami nagy baj lesz — ingatta a titkárnő szép fejét —, Szegedről ugyanis ebben a turnusban összesen csak heten jöttek. Ezért is mondtam be maximumként a hetet.

Hol az újságíró? — zúgta a tömeg, s a táborvezető szóltalanul mutatott rám, jelezve: idekértem őket, most már csináljak velük, amit tudok. Aztán, micsoda véletlen, a sokadalomban észrevettem egy ismerőst (két utcányira lakik tőlünk), ő is meglátott engem, és... — Ja, csak te vagy az? — legyintett egyet ezeréves gyakorlattal, s kifurakodott az ajtón. Igen, úgy tűnik: a hiba kizárólag bennem van. Az emberek nem utálják az újságírókat.

Sőt, imádják őket. (FARKAS)

Egy fölmérés tapasztalatai

Tíz féléves oktatás a GYTK-n

A szegedi orvosegyetemen régóta gond, hogy a kilenc féléves gyógyszerészképzés már nem elegendő ahhoz, hogy minden szempontból képzett, a modern igényeknek megfelelő „patikusok” hagyják el az intézményt. A helyzetben az a legfurcsább, hogy Magyarországon azután szüntették meg a tíz féléves oktatást a gyógyszerésztudományi karokon (1949), hogy azt a Szovjetunióban bevezették (1947). Ugyanakkor ma már minden fejlett tőkés és szocialista országban öt teljes évet fordítanak a képzésre. Természetesen ez nem holmi formális kérdés, hiszen az új tantárgyakat és a diplomamunka intézményét csak úgy lehetne beindítani, ha egy fél évvel megtoldanák, pontosabban kiegészítenék az oktatásra fordított időt.

Mindezt két okból is nyugodt lelkiismerettel vázolom: egyrészt dr. Kata Mihály docens, a SZOTE Gyógyszerésztudományi Karának dékánhelyettese szolgált ezzel a felvilágosítással, másrészt az 1984. júniusban kiadott Az egészségügyi felsőoktatás fejlesztésének irányelvei című minisztériumi dokumentumban is ez olvasható: „indokolt a képzési idő fél évvel történő meghosszabbítása.”

Ez utóbbi gondolat találkozott a gyógyszerésztudományi karok igényeivel, s így átfogó tervet dolgoztak ki a szegedi intézményben is az oktatás korszerűsítésére. Az állami- és pártvezetés, a szakszervezet és az ifjúsági szövetség bevonásával széles körű fölmérést,

tájékozódást és tájékoztatást végeztek el a karon, amelyek eredményeit várhatóan már a közeljövőben beinduló tíz féléves képzésben tapasztalhatják oktatók, hallgatók egyaránt.

A KISZ kari vezetősége az oktatás helyzetéről és az igények felmérése érdekében kérdőívet készített, amelyet megkapott az intézmény minden hallgatója és oktatója. Egy-egy kérdésre adott válasz nem lehet érdektelen olvasóink számára sem, hiszen tanulságaik a kar határain kívül is érvényesek lehetnek, sőt maga a fölmérés ténye is figyelemre méltó.

A válaszadók túlnyomó többsége a tíz féléves képzési időre szavazott. A felvételi tárgyak között mind az oktatók, mind a hallgatók a biológia mellett — a fizika helyett — a kémiaírt tartják szükségesnek. Ez — azután, hogy az egyetemi évek alatt 11 féle kémiaírt tanulnak a gyógyszerészek — azért is fontos, mert a tudományegyetemről sok biológia-kémia szakra jelentkező átirányítható lenne a GYTK-ra.

Köztudott, hogy a gyógyszerészhallgatók a végzés után hálózati, ipari és klinikai munkát látnak el, ezért szükséges a graduális időn belüli szakosodás. A fölmérés szerint a hallgatók nagy része szimpatizál a szakosodás lehetőségével.

A megkérdezettek többsége nem tartja megfelelőnek a karon folyó nyelvoktatást. A már említett irányelv (kék füzet) kategorikus ki-

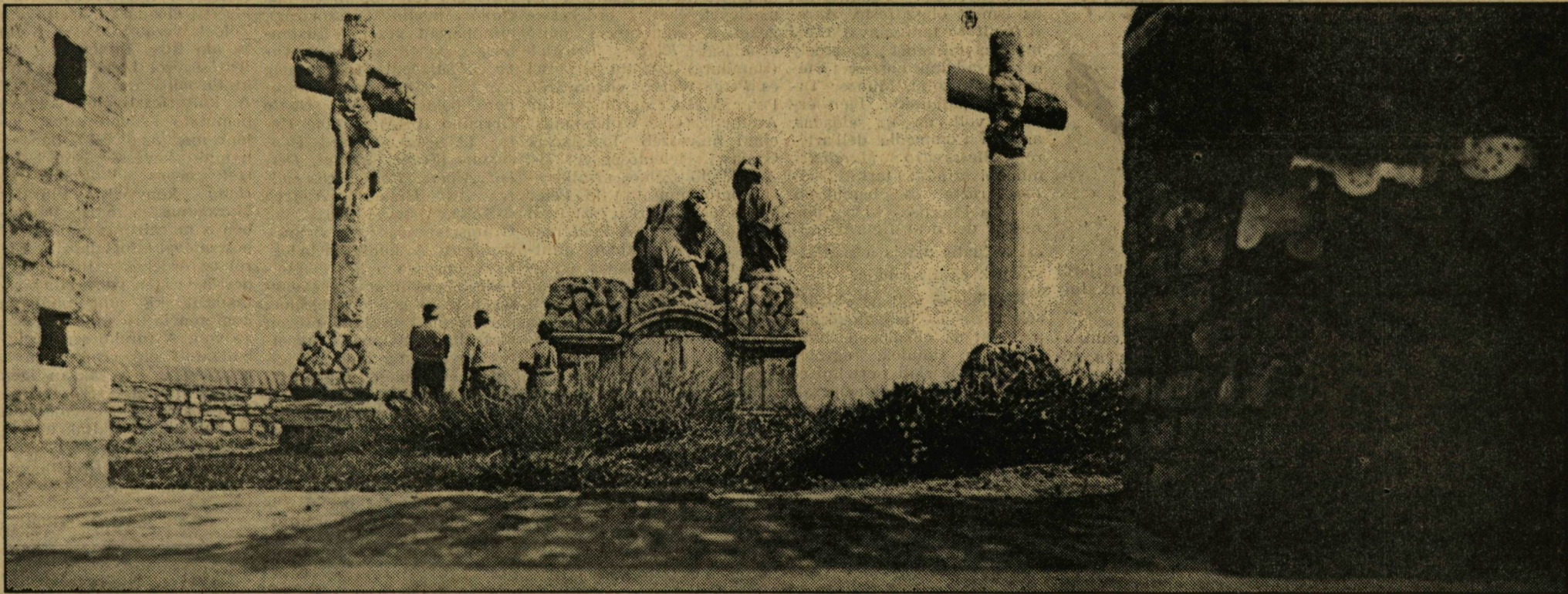
jelentéséhez („Egyetemi szinten egy idegen nyelvből a diplomát megelőzően állami nyelvvizsgát kell szerezni.”) dr. Kata Mihály a következőket tette hozzá: „Az egyetemnek nem kötelessége, hogy az általános és középiskolai tanítás hiányát pótolja.” Valóban, a nyelvoktatás megoldatlan kérdésnek tűnik az egész magyar felsőoktatásban. A dolgok mai állása szerint, ugyanis a nem megfelelő követelményrendszer miatt nyelvtudást — és ezzel a doktori címre való esélyt — az mondhat magáénak, aki különösen kitarja szorgalommal vállalja a magányos utat.

Térjünk vissza a fölmérés eredeti céljához, a tíz féléves oktatás előkészítéséhez! Ennek bevezetése lehetővé teszi az óraszám csökkentését, az 1972-es reform kapcsán megszüntetett anatómiaoktatás visszaállítására, új tárgyak indítására (a gyógyszer és a környezet viszonyát taglaló biofarmácia, betegségismeret, klinikai laboratóriumi ismeretek, állatgyógyászati ismeretek, gyógyszerészi biotechnológia, orvosi és fogászati műszerek és készítmények ismerete, gyógyszerésztörténet, a három, szakosodást szolgáló tárgy) és a diplomamunka elkészítésére.

Ez az új képzési forma minden bizonnyal könnyíti majd a hallgatók leterheltségén, és ugyanakkor olyan elméleti és gyakorlati ismeretekkel bővíti tudásukat, amelyek mindannyiunk számára haszonnal lesznek.

D. I.

Októberi vértanúk

Ami bizonyos Heckenast Gusztáv, aki az 1848-as esztendő jeles márciusi napján a lázas ifjakat lecsendesítette, — „Az Isten áldja meg magukat Urak, nem így kell ezt...” — s elmondta nekik; ha a nyomdával rendelkezni kívánnak, úgy követelődző ordítózás helyett higgadtan deklarálják inkább a gépek lefoglalását, a nép nevében, nos, ugyanaz a Heckenast — *úgyis mint túlélő* — már 1850-ben megjelentette a krónikás Szilágyi Sándor *A magyar forradalom napjai* című dokumentumkötetét, amelynek a JATE könyvtárában megtalálható példányának harmadik oldalán jól olvasható az egykori tulajdonjogot jelző pecsét: „A magyar királyi Ferencz József Tudományegyetem, Szeged.”

A fegyverletétel után beinduló haynauai gépezet tökéletesen működött, a vérbíró egy gesztusáért még hálánkat is kiérdemli: a tizenhárom tábornok és Batthyány egyidejű kivégzésével olyan hangsúlyossá tette október hatodik napját, hogy az egységnyi időre jutó áldozatok hányadosa szerint gyászoló nemzeti emlékezet számára lehetetlen-né vált a felejtés, elkerülhetetlen a sirató. Elgondolható; ha Damjanichék is csendben, itélet nélkül, egyenként öleltek meg, ha a sir nincs sehol, akkor ma nincs szomorú ünnepünk, melyen a sokszáz vértanú közül legalább öket sirathatjuk.

Az osztrák kormány — válaszul a Batthyány kivégzése után hatalmas számban érkező tiltakozásokra — 1980 januárjában jegyzéket juttatott el az európai uralkodóházakhoz, s ebben 12 pontba szedve (!) kívánta bizonyítani a rebellis kormány miniszterelnökének vétességét. Az egyik passzus eképp hangzott: „Továbbá bűnösnek találtatott Batthyány, mert október közepén lovas közember gyanánt önként beállott egy Vidos nevű ember felkelőcsapatába...”

Nem találtam olyan dokumentumokat, melyből megtudhattam volna; igazat vagy valótlan állít a jegyzék. E vádpont vélhetőleg koholmány, de ha így is van, akkor is elgondolkoztató, hogy a kormányfő bűneit lajstromozó vérengző restauráció a Vidos nevű felkelővel való cinkos együttműködésben találja meg azt a „bizonyítékot”, mely az ex-miniszterelnök fegyveres lázadását, tehát kivégzését igazolhatja. A lényeg, hogy ezzel megvádolható, mert a mi számunkra ez annak újabb bizonyítéka, hogy Batthyány alanya lehet Szilágyi Domonkos biblikus sórának: „ez az én fehérségem amely megtörtött tinétek”.

L. A.

Damjanich János imája

Ima kivégzetésem előtt, 1849. október 5-ről 6-ra virradóra

Mindenség ura! Hozzad fohászok! Te erősítettél engem a nőmtől való elválás borzasztó óráiban, adj erőt továbbra is, hogy a kemény próbát: a becstelen, gyalázatos halált erősen és férfiasan állhassam ki. Hallgasd meg, ó, Legfőbb Jó, vágyteli kérésemet! Te vezettél, Atyám, a csatákban és ütközetekben — Te engedted, hogy azokat kiállhassam, és a Te védelmező karod segített némely kétes küzdelemből sértetlenül kilábolni — dicsértessék a Te neved mindörökké!

Oltalmazd meg, Mindenható, az én különben is szerencsétlen hazámat a további veszedelemtől! Hajlítsd az uralkodó szívet kegyességre a hátramaradó bajtársak iránt, és vezérelj akaratát a népek javára! Adj erőt, ó, Atyám, az én szegény Emiliámnak, hogy beválthassa nekem adott ígéretét: hogy sorsát hitének erejével fogja elviselni.

Áldd meg Aradot! Áldd meg a szegény, szerencsétlenségbe süllyedt Magyarországot! Te ismered, ó, Uram, az én szívemet, és egyetlen lépésem sem ismeretlen előtted: azok szerint ítélt meg engem, s engedj a túlvilágon kegyes elfogadást találnom, Amen.

Emiliának vigasztalásul.

DAMJANICH

Gáspár András honvéd tábornok visszaemlékezése

Olyan büszkén fogadták a hős, hazafiak mindannyian halálos ítéletet, mintha csupa büszke daccal menének. Úgy mesélik, hogy Damjanich még élcelőde is folyvást. Isten nyugosztalja, mert a magyar hazának nem vala több ilyen nemes bajnoka, mikor e tizenhárom nemes lángoló mécsese kialuvá.

En napokig úgy éreztem magamat, mintha valami mocskos esett volna rajtam, hogy nem valék közöttük.

Bardócz Sándor minorita szerzetes visszaemlékezése

Gróf Vécsey Károly volt az utolsó, ki nyolc elvbarátja végvonaglásának szemtanúja vala. Születésére pesti, életidejére negyvenkét éves volt. Előbb őrnagy a Hannover huszároknál, a magyar seregben mint ezredes később tábornokká és hadtestparancsnokká neveztetett. Arad várát ostrommal foglalta el, Temesvárt pedig egész az utolsó ideig szüntelen ostromolta.

Bem — a nagy lengyel hős — hívta, hogy meneküljön vele és társaival, mit ha nem tesz, előre megjósolta Bem táti — mint őt a székelek neveztek —, hogy akasztófára kerül, s csakugyan nyolc társa mellett okt. 6-án kilencedik ő függött a bitófán. Itt legördül a függöny, mert hazaszeretetüket már mind a tizenhárman legdrágább kincsük, életük föladásával pecsételték meg; s íme a bakó a végrehajtó őrnagy elébe járul, mondván: „Nemde jól teljesítettem kötelességemet?” Az őrnagy válasza lón: „Emberileg”.

Biztosan nem lennék elégedett magammal, ha most arról értekeznék csupán, hogy mily szomorú: a londoni diadalmas tizenegyet minden második férfiúja a hazának el tudja mondani, ám az aradi tizenhárom névsorát jó, ha minden huszadik polgár. S valószínűleg az sem elégítene ki, ha a szabadságharc hősei kapcsán két közép-kelet-európai sorstípus, Kossuth és Széchenyi világnézeti, politikai rendszeréről elmélkednék, s megállapítanám: forradalmi hagyományaink olykor túlméretezett pátyolgatása a — reformelvűséggel szemben — azt eredményezte mára, hogy míg a legnagyobb magyarról csupán utcákat, iskolákat, addig az egykori pénzügyminiszterről ezeken kívül rádióadó, sőt még cigarettát is elnevezett az irányított hevületű utókor!

Inkább arról írok, amit témájában egyszerűen a nemzeti énkép kérdéskörébe lehet utalni. Végül is magánügy, de nekem mindig elszorul a torkom, ha az októberi vértanúkra gondolok, s mert esendő vagyok, hasonló érzelmeket várok el honfitársaimtól is. Igen ám, de itt él két olyan nemzedék is, amely októberben csak a világtakarékossági napról emlékezett meg az iskolában, amelyik meg-szeppenve túrta, ha leszedették vele a kokárdát az ingéről, amelyek elfogadta a kiskorúak munkaszünetes ünnepének a Nemzeti Ünnepet (talán egyedül a világon), és amelyek homlokot ráncol, ha ezt közlik vele.

Ezen nemzedékeknek fiai ülnek faarccal a különböző szintű iskolák padjaiban, ha a nemzet sorskérdéseiről esik szó, és ugyanezen nemzedékek unokái fogják holnap is le-rajzolni az óvónéinek, Lenin bácsit, amint a magyar szabadságharc ügyéért kardot ránt.

És persze arra gondolok, hogy nemzeti önismeretünk mindaddig korlátolt és korlátozott marad, amíg a piros-fehér-zöld zászló jelenléte, avagy a Himnusz el-éneklése bárkiben is fölkelti a nacionalizmus, netán a sovinizmus képzetét. Mindezt ama tudás sugározta lelki nyugalommal vetem papírra, miszerint Damjanich János egy határőrvidéki szerb katonacsallad tagja volt, Knézich Károly is hasonló mestereségű horvát családból származott, Kiss Ernőben magyar és örmény vér keveredett, mint Lázár Vilmosban, Leiningen-Westerburg Károly Hessen városában látta meg a napvilágot, Pöltenberg Ernő pedig osztráknak született.

Lehet, hogy csak csekélyke módszertani tudásom mondatja velem, mégis úgy vélem: a nemzetköziség szép eszméjét egyszer-eyszer a magyar függetlenségért halálba menők névsorával is példázni lehetne.

1849. OKTÓBER

ARAD okt. 6. Aulich Lajos
Damjanich János
Dessewffy Arisztid
Kiss Ernő
Knézich Károly
Láhner György
Lázár Vilmos
Leiningen-Westerburg Károly gr.
Nagy-Sándor József
Pöltenberg Ernő
Schweidel József
Török Ignác
Vécsey Károly gr.

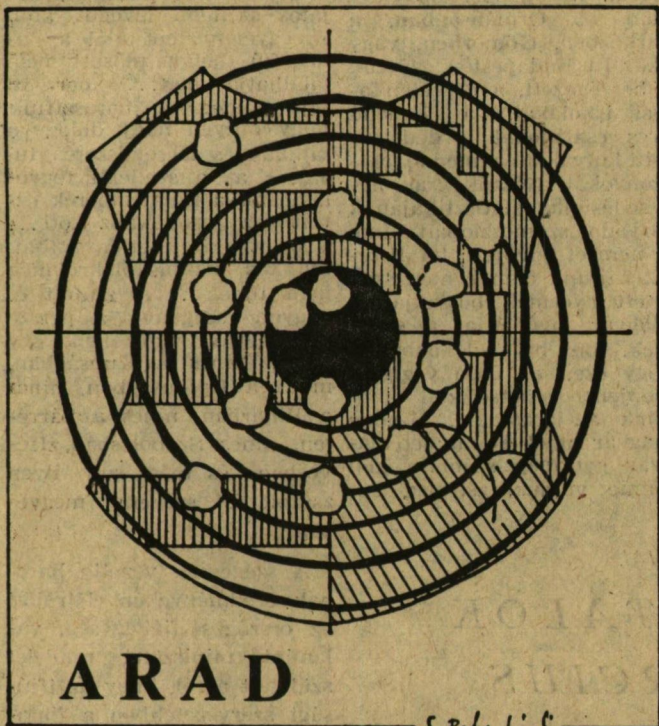
PEST okt. 6. Batthyány Lajos gr.

PEST okt. 10. Csányi László
Jeszénák János br.

PEST okt. 20. Woronieczki Micisztáv hg.
Abancourt Károly

PEST okt. 24. Csernus Manó
Perényi Zsigmond br.
Szacsavay Imre

ARAD okt. 25. Kazinczy Lajos

ARAD

S. Zoltán

Ez év augusztus közepétől szeptember közepéig egy hónapos német–olasz kulturfesztivált, s ezen belül egyhetes *Rosa Luxemburg–Antonio Gramsci konferenciát* rendeztek az észak-német Hanza-városban, Hamburgban. A rendezvény, amelyet a „Deutsche Vereinigung für Politische Wissenschaft” és a hamburgi „Institut für Politische Wissenschaft” (Günter Trautmann vezetésével) rendezett és Ulrich Schreiber, ismert Gramsci-kutató szervezett, több figyelemreméltó elemet is tartalmazott.

Rendhagyó volt a konferencia helyszíne: a Kampnagelfabrik, egy elhagyott gyárpépület, amelyben — s ez a nyugatnémet társadalmi-politikai viszonyok ismeretében nem meglepő — a baloldali kulturális eseményeket szokták tartani. A volt üzem átalakított csarnokaiban játszanak neves baloldali színtársulatokat, lépnek fel popénekesek, rendeznek gyermekfesztivált stb. A mostani rendezvénysorozat is itt zajlott. Fellépett Lucio

Rendhagyó konferencia Hamburgban

(A konferencia plakátjáról Pinter József készített felvételt)

Dalla neves olasz „cantautore”, *Eva-Maria Hagen* német színésznő *Rosa Luxemburg* életének eseményeit eleventette meg. Közös koncertet rendezett egy olasz (*Ivan della Mea*) és egy nyugatnémet (*Walter Mossmann*) „pot-beat”-énekes. Több kiállítás is rendeztek, elsősor-

ban Luxemburg és Gramsci életét bemutató fotódokumentációkból, grafikákból, festményekből. Felállították az ismert olasz festő, *Aureli (Guttuso)* tanítványa 12x3 méteres falképét is, amely a társadalmi harcok történetét ábrázolja. Münzer Tamástól napjainkig. Igen érdekes volt az az előadás, amit a Commedia dell'arte-ről *Alessandro Marchetti*, milánói színész tartott, elmagyarázta és bemutatta, mit is fejeznek ki a Commedia dell'arte figurái, mié-
ért aktuális ma is a színjátásának ez a formája.

Rendhagyó volt az előadások néző- és hallgatóközönsége is: az előadók kívül általában fiatalok, egyetemisták, baloldali értelmiségiek. Olyanok, akik nemcsak a színelőadásokért fizettek — támogatva így a rendezvényt — hanem a tudományos előadásokért is! A délelőtti szekcióért külön, a délutániért megint külön. S igen szép számmal jöttek.

Maga a Luxemburg-Gramsci konferencia is tartogatott számunkra, de minden jelenlevő számára is, meglepetéseket, érdekességeket. A konferencia nyitó előadását *Klaus Briegleb* (Hamburg) tartotta Gramsci és Peter Weiss viszonyáról. Peter Weiss ugyanis „Die Aesthetik des Widerstands” című művészes foglalkozik Gramsci jelentőségével is. Az előadó számos érintkezési pontot mutatott ki Peter Weiss és Gramsci esztétikai nézetei között. A konferencián a továbbiakban mintegy negyven előadás hangzott el. Rendhagyó módon az előadásokra engedélyezett időpont *egy óra (!)* volt, s utána következett az *egy-órás(!)* vita. Ez néha külön-teremben folyt tovább. Egy időpontban általában két előadás közül lehetett választani. A konferencia többnyelvű volt: általában németül, olaszul és angolul folyt a vita is. A világ szinte minden tájáról megjelent

kutatók közül nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott *Feliks Tych* (Lengyelország), *Narihiko Ito* (Japán) és *Luciano Amodio* (Olaszország), mindhárom vezető Luxemburg-szakértő; valamint *Anne S. Sassoon*, *Carl Levy* (Anglia), *Giuseppe Prestipino* (Olaszország), *Dante Germino* (USA), *Sabine Kebir* (Algéria), *Gérard Ben-sussan* (Franciaország), *Detlev Albers*, *Rolf Schwendler* és *Ursula Apitzsch* (NSZK), neves baloldali Gramsci- és marxizmus-szakértő. A konferencia legtöbb előadása a két gondolkodó-forradalmár tevékenységének és gondolkodásának párhuzamait és különbségeit vizsgálta. Általában kiemelték egyértelmű baloldali elkötelezettségüket, humanista beállítottságukat, s azt, hogy mindketten saját országuk viszonyaira igyekeztek „lefordítani” a marxista filozófia általános tanulságait. Az alkalmat kihasználta a nyugat-német pártok is arra, hogy saját programju-

kat népszerűsítsék. Előadást tartott „Gramsci jelentősége az európai baloldal új stratégiája számára” címmel a német szociáldemokrata párt egyik legismertebb ideológusa, *Peter Glotz*. Ugyancsak szakszerű és rendkívül nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott a Zöldek vezetője *Petra Kelly* is, aki Rosa Luxemburg jelentőségéről beszélt a mi kultúrpolitikánk „számára.” A kulturfesztiválon könyvbemutató is volt. Most jelent meg az NSZK-ban a nálunk kevésbé ismert, de igen neves *Wolfgang F. Haug* könyve „Pluraler Marxismus” címmel, amelyben a marxizmus mai világhelyzetével foglalkozik. Erről az érdekes aktuális kérdéstről is igen nagy vita bontakozott ki, ami talán a konferencia fő jellegzetessége volt. A türelmesen végighallgatott előadások után a résztvevők — gyakran igen heves, mindig tegező formájú és közvetlen hangulatú — polémiát folytattak a szerzőkkel és egymással is. Hogy ez rendhagyó volt-e? Azt döntse el az olvasó.

SZABÓ TIBOR

Nem sokkal a tudományegyetem megnyitása után Szegeden is létrejött — az országban harmadikként — az egységes diákszervezet, a Szegedi Egyetemi Ifjúság (SzeEI), amelynek tanárelnöke *Szent-Györgyi Albert dr.* volt. Az új szervezet megalkulása fordulópontot jelentett az egyetem életében, mert megszüntette a diákság széthúzását és lehetőséget teremtett a hatékonyabb munkához. Ezt a tevékenységet segítette a Szegedi Híd, a SzeEI hivatalos lapja, amely 1941 májusában jelent meg először.

A szerkesztők nem jeleztek sem az évfolyamot, sem a lapszámot, így pontosan nem állapíthatjuk meg, hogy összesen hány szám jelent meg — a könyvtárakban fellelhető példányok szerint átlagosan évente négy. Az újság fennállásának első évfordulóján a szerkesztők erről így vallottak: „Megkérdezhetik, miért nem alakítjuk rendes időszaki folyóirattá lapunkat? Miért nem állapítunk meg előfizetési árat, s miért nem próbáljuk országszerte rendszeresen terjeszteni? A Szegedi Híd ugyanis nem időszaki folyóirat, csak a 8950/1939. M. E. 6. § alapján jelenhet meg, mint egyetemi kiadvány. Minden szám utcai terjesztésére külön kell engedélyt kérnünk. Ez azért van így, mert nem akarjuk, hogy a Szegedi Híd öncéllá váljék. Nem akarjuk, hogy akkor kelljen írunk, amikor a lap megjelenése kívánja, hanem akkor, ha van mondanivalónk.” Úgy tűnik, az utcai terjesztésre az engedélyt mindig megkapták, ugyanis a rendszeretlen megjelenés ellenére a lap tekintélyt szerzett magának. *A fővárosi sajtó idézte, vállalkozók hirdetést jelentettek meg benne*, sokan cikkeket is szerettek volna írni, de a szerkesztőség állásfoglalása szerint a SzeEI tagjain kívül egy számba csak egy neves író, egy professzor és egy, más egyetem diákja, vagy diákvezetője irhatott.

A Szegedi Híd büszkén hirdette, hogy az ország egyetlen, csak egyetemi hallgatók által szerkesztett lapja. Ennek ellenére nemcsak az ifjúság problémáival, hanem nemzetpolitikával, művészettel, irodalommal is foglalkozott, de mindenben a *diákság nézőpontja határozta meg állásfoglalását*. A szerkesztőség következetesen vallotta a decentralizáció elvét, erősíteni és hangsúlyozni akarta a vidék szellemi és gazdasági önállóságát.

A Szegedi Híd évfolyamait átolvasva képet kaphatunk arról, hogy mi foglalkoztatta a negyvenes

évek szegedi diákjait: aggodás a nemzetért, a magyarság szellemiségéért, a diákság szociális helyzetének romlása és a diákegység megteremtése, valamint a népfőiskolák jelentőségének fölismerése és támogatása.

Mit is jelentett az a diákegység, amiért a szegedi szervezet tett a legtöbbet? Az egyetemeken belül több ifjúsági szervezet működött. Ezek általában nem értettek szót egymással, s ez a megosztottság akadályozta meg az ifjúság közügyekben való hatékonyabb részvételét. A legnagyobb országos ifjúsági szervezet, a Turul bizalmi válságba került, mivel vezetése merev és bürokratikus lett. A huszoneves diákok nem bíztak a harmincon felüli ifjúsági vezetőkben, s azok leváltását követelték. A Turul képtelen volt a megújulásra, ezért az aktív diákság az országos diákegység megteremtésében látta problémái megoldását. Ezt példázza a Szegedi Híd 1941 decemberi számában megjelent: *Éljen az egység! Levél Hóman Bálint m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úrhoz*, című írásból: „A diákegységszervezet külön-külön alakul meg minden egyetemen és főiskolán, (esetleg az ötszázon fölüli létszámú egyetemi karokon is külön). Tehát úgy, mint a műegyetemen a Hungária, a kolozsvári egyetemen a K. M. D. Sz. és a szegedi egyetemen a SzeEI. Ezeket fogja össze a Magyar Nemzeti Diákszövetség vagy M. E. F. H. O. Sz., vagy más nevű csúciszervezet. Ez a csúciszervezet a különböző egyetemek, főiskolák diákegységszervezetének élenlőiből áll.”

Ugyanebből az írásból tudhatjuk meg a SzeEI felépítését is:

- I. Hivatások szerint:
1. Orvostanhallgató csoport.
 2. Gyógyszerészhallgató csoport.
 3. Vegyészhallgató csoport.
 4. Tanárjelölt (bölcész és matematikus) csoport, mint szakcsoportok.
- II. Speciális munka szerint:
1. Magyarságismereti Munkaközösség.
 2. Énekhar.
 3. Magyar Szó Munkaközösség.

Amiként kezdték

4. Tisztképző Cserkészcsapat.
5. Művészetkedvelők Munkaközössége.
6. Fotókedvelők Munkaközössége.
7. Vallási Munkaközösségek (Mária Kongregáció, Bethlen Gábor Kör, Luther Szövetség).
8. Sportmunkaközösség: Szegedi Egyetemi Atlétikai Club.

III. Szervező és vezető munka szerint:

1. az Elnökségből, a Szakcsoportok vezetőiből, és a Munkaközösségek vezetőiből álló Tanács.
2. az évfolyamképviselőkből álló Választó-, ill. Képviselőgyűlés.
3. Számvizsgáló Bizottság.
4. Tájékoztató Szolgálat.
5. Összekötő Szolgálat: benne a Szegedi Híd és a Phlogiston szerkesztőségével. Ez a „külügyeket” intézi.
6. Segítő Szolgálat. Ez intézi a kedvezmények, gyűjtések, instruálás-és lakásközvetítések ügyeit.

Ezek közül az első három szerv csak titkosan választott évfolyamképviselőkből állhat és titkos választás útján kerül minden helyre betöltésre, a második három szervet az elnök állítja fel, az általa kiválasztott rendes tagokból.”

Az eddigi ifjúsági szervezetek részt vehettek a munkában mint önkéntes munkaközösségek.

A Segítő Szolgálatnak sok dolga lehetett, mert mint *Balogh Bodor Egon* írásából megtudhatjuk, a diákság szociális helyzete nagyon rossz volt: *Találkoztam olyan egyetemi hallgatóval, ki napközben szabad idejét a mozik előcsarnokában, éj-*

szakait pedig valamely pályaudvar várótermében töltötte...” Az egyetem keveset ad nemcsak a diákságnak, de a professzoroknak és a tanszemélyzetnek is, akiknek nagy tudását és minden időt elfoglaló munkáját még egy kisebb gyár, vállalat is jobban honorálná. Az egyetemi hallgatók általános műveltségét a kölcsönkönyvtárak nívójáig emelkedhet, mivel igényesebb mozi, színelőadások, klasszikus zenei koncertek számukra megfizethetetlenek.”

A Magyarságismereti Munkaközösség munkája igen sokrétű volt. Ők voltak, akik a nemzet nagy feladatainak megoldásáért fáradoztak. Hatásuk megmutatkozik a lap szerkesztésén is. Több írás foglalkozik a magyar múlt nagyjaival, így *Németh László Széchenyi és a magyarság* című munkája is. *Dr. Kerényi Károly* professzor a versenyképes magyar szellemiség szükségességéről így írt: „...nem ismerünk a nemzet szempontjából nagyobb bünt a tudomány területén, mint a restséget vagy ahhoz hasonló jelenségek védelmezését... Nemzeti tudományosságunknak európai, sőt általános emberi érdekűvé is kell lennie... Nemzeti érdekünk, hogy tudományosságunk majdan, ha a háború véget ér, az egyetemes alkotó munkában versenyképes legyen. Világversenyképes magyar szellemiségre van szükségünk, ha nem akarunk önként beállni a szellemi alkotásokban szegény kis népek másodrangú sorába. Hogy egyetlen példát mondjunk: nem elég ismerünk a magyar föld műemlékeit, hanem ott is ver-

senyképesnek kell lennünk, ahol Pheidiasról vagy Michelangelóról van szó. Nem szabad többé a fiatal kutatókat leszoktatni s nem szabad nekik maguknak leszokniok a nagy témáról. Ellenkezőleg: nagy tárgyakat, nagy tudást, nagy kutatóótszót s a kutatás módszereiben nagy biztonságot kíván a nemzet érdeke minden magyar tudóstól.”

A magyarság szaporodás-csökkenésének szomorú valóságára és az ebből következő tragédiák lehetőségére *Miklay Frigyes* cikke figyelmeztet. A már megszületett gyerekek szomorú sorsáról *Kodolányi János* így írt: „Ha valamiért szeretnék vadon erdő közepébe költözni remetének, akkor ketőért szeretnék: egyik, hogy ne lássam, ne halljam, s ne tapasztaljam a háború szörnyűségét, másik, hogy ne lássam a gyermekek szenvedéseit, ne halljam zokogásukat, átkozódásukat és könyörgésüket, ne tapasztaljam mérhetetlen elhagyatottságukat. Mert mit várunk mi a gyermektől? Mindazoknak az álmoknak megvalósulását, amelyeknek megvalósulásához mi gyengék, hitványok, gyávák, tehetetlenek, ostobák, vagy egyszerűen csak gyarlók vagyunk. Tőlük várják, hogy egyszer igazság legyen ezen a földön. Hogy ne legyenek éhezők, szomjazók, mezetelesek, hajléktalanok. Hogy egészség, szépség, kultúra, vidámság, egyszóval: harmonia uralkodjék ezen a földön... Mit adunk mi a gyerekeknek, hogy álmainkat csakugyan megvalósítsa? Sok esetben — élet sem adunk neki. Nézzük végig az ország pusztuló vidékein az Ormánságban, a Sárközben, Gömörben, vagy akár itt Budapesten. Nézzük a beszőgezett, a néptelen falusi iskolákat, a jómódú üres családokat a dédelgetett kutyákat, a meddő aszsonyokat. Nézzük csak népesedésünk statisztikájának sorvadó számszlopait. Íme a nemzet jövője, ha betelik rajtunk a meg nem született gyermek bosszúja. A magyar jövő útja: a gyermek, de ha azt akarjuk, hogy ezen az úton végig is menjen, képessé kell tennünk a járásra... Minden magyar anya és minden magyar gyermek számára kell lennie vajnak, zsirnak, cu-

kornak, vitaminnak, tiszta levegőnek és tiszta víznek... Kell lennie tantervnek, amely szabad szárnyalást enged az önálló gondolkodásra, nyíltságra született magyar gyermekléleknek.”

A Szegedi Egyetemi Ifjúság Magyarságismereti Munkaközössége 1942 januárjában népfőiskolai tanfolyamot szervezett a szegedi egyetemen. A harminc parasztfiú környékbeli és békesi falvakból jött az egyetem falai közé tanulni. 16 napi kemény munka után az ismeretszerzés további igényével tért haza. Mindennap az egyetem professzorai tartottak előadásokat számukra: képzőművészetről, irodalomról, földkérdésről, a korszerű kisgazdaságokról, a falusi kulturális életéről, állategészségügyről, családról. A kötetlenebb estri foglalkozásokon megismerkedhettek többek között *Ady Endre*, *Szabó Dezso*, *Gárdonyi Géza*, *Tamási Aron*, *Sik Sándor*, *Illyés Gyula*, *Veres Péter* írásaival.

A Szegedi Híd 1943 áprilisi számában *Veres Péter* így ír a népfőiskoláról: „... én egyetlen általános, de sokoldalú és minden lehetőségét kimerítő iskolarendszert látnék jónak. Olyan iskolarendszert, amely mindenkit tehetsége irányában és tehetsége határáig vezet a tanulás és a nevelés útján... Amíg ez nincs, addig a népfőiskolákra nagy szükség van... Ma még a munkás — de főleg a parasztyerekek milliói az elemi iskola után szellemileg léguress térbe jutnak... én a leghasznosabbnak az egyetem népfőiskoláit tartom, mert itt van a legjobb előadógárda... mert azt a sajátos szellemi levegőt, amit az egyetemeken talált a parasztfiú, sehol másutt nem találhatja meg... mert itt segítik meg a parasztfiúkat, hogy milyen nagy dolog a tanulás és a rendszeres tudás, s az a szellemi fegyverem ami a fiatalemberek ezreit az iskolához köti... Viszont kifejezetten földmunkás népfőiskolákról még nem tudok... A zsúfolt és nagyon szegény és persze színmagyar vidékeken egy sincs. Nincs a Kunságban, nincs a Hajdúságban, nincs a Biharban, nincs a Sárközben, nincs Szabolcsban, Hevesben és még sok ilyen zsúfolt és szegény megyében.”

A szegediek vezette harcnak eredményeként létrejött az országos diákegység, valamint miniszteri rendelet született arról, hogy az ifjúsági szervezetekben a fiatalok csak 26 éves korig lehetnek aktív, teljes jogú tagok.

S. BALOGH LÁSZLÓ

A MAGYAR FIATALSÁG LAPJAI:

- Budapest: FIATALOK
- Kolozsvár: MÁRCIUS
- Szeged: SZEGEDI HÍD

(S. Balogh László reprodukció)

Akciórádiusz

Beszélgetés dr. Szegfű Lászlóval

„Polihisztor” — mondják sokan, amikor dr. Szegfű László főiskolai docens neve szóba kerül, márcdig igen gyakran kerül szóba a történettudományi tanszék környékén.

— Egyetért ezzel a megfogalmazással?

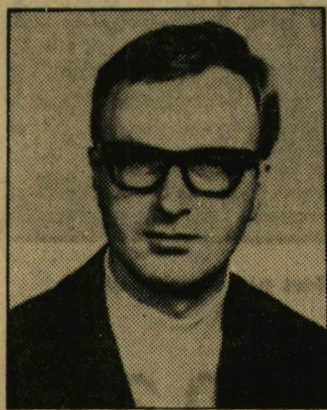
— Egyáltalán nem örülök ennek, ugyanis kicsit benne érzem a kibicék gúnyosságát is: ezermester nem mester. Pedig nem magamtól pályáztam erre a kétes hírnévre, hanem a lépten-nyomon belém botló, parancsoló szükség kényszerített erre a „sokoldalúságra”.

— Milyen stúdiumokat oktat jelenleg?

— Mindig azt oktattam, amire leginkább szükség volt, függetlenül attól, hogy saját kutatási területemhez — az Árpád-kor történetéhez — mennyire állt közel: tanítottam Mohács utáni magyar történelmet, magyar őstörténetet, a Kárpát-medence népeinek honfoglalás előtti történetét is. Oktattam latin, egy ideig én láttam el a „Bevezetés a történettudományba” című kollégium óráit is (valamennyi részdísciplinájának — heraldikával, diplomatikával, kronológiával, paleográfiával, diplomatikával stb. — együtt) illetve manapság is majd minden reformtanterv (régészeti, vallástörténet, néprajz) oktatása nekem jutott. Szóba kerültem a történeti földrajz előadása kapcsán is (anyagot is gyűjtöttem hozzá), de ez végül lekerült a napirendről. Nyilvánvaló, hogy ez a szétaprózottság majd minden időm, energiám felemészté, hiszen a felkészülés egy-egy témakörre — főképp olyan tárgyak esetében, amelyek előadásához maximum 15–20 óra áll a rendelkezésemre, és amennyibe mindazon ismeretanyag esszenciáját bele kellene sürítenem, amit az egyetemen szakos képzés keretében 4–5 év alatt sajátítanak el — óriási anyagmennyiséget átnézését igényli és nagyon kimerítő szellemi koncentrációt jár. Tudományos munkára tehát nem sok időm marad, különösen ha hozzávesszük ehhez egyéb kötelezettségeimet is: szakdolgozóim száma évek óta 25–30 között ingadozik, KISZ patronáló, évfolyamfőnök és TDK szekcióvezető tanár vagyok. Mozgalmi munkám is eléggé időigényes. Adminisztratív kötelezettségeim is vannak, ami gyakran több időt igényel, mint maga az oktatás. Hét végén legtöbbször a család öröme, gondja köti le az időm és energiám.

— Ez a maradék „keves idő” mégis jól kamatozik, hiszen köztudott, hogy tudományos eredményei sem lebecsülendők és tudományos munkássága is eléggé színes.

— Ez a sokrétűség is részint ugyanaból a „szükségből” táplálkozik, amit az oktatás kapcsán már vázoltam, másrészt egy hosszú ideje kutatott téma vadhajításai ezek. Eredendően a XI. századi magyar történelemmel, ezen belül is Szent Gellért életével, működésével, műveivel foglalkoztam — ebből a témakörből jelent meg eddig a legtöbb publikációm is. A téma természetéből adódóan foglalkoznom kellett a korai magyar egyház- és vallástörténettel is. Így sikerült pl. valószínűsítésem egy XI. századi eretnekség szélesebb körű magyarországi elterjedését. Szintén a Gellért-téma vezette el magától értetődően a pogány magyarság hitvilágának kutatásához, hiszen ki kellett deríteni, hogy mi ellen is hadakozhatott az első csanádi püspök. Ettől viszont már

egyenes út vezetett a magyar ösköltészet nyomainak felkutatásához.

Ugyancsak a XI. század problematikájából nőtt ki a korai helynevek kutatásába való bekapcsolódásom. Emellett részben vagy egészében megírtam néhány helység — Mezőberény, Szeged és Baja — középkori történetét is. Más kisebb publikációm az Anonymus-kérdéssel, krónika-problémákkal, ideológiai, népszerűségi, névtani és más kérdésekkel foglalkoztam. Tagja vagyok több a JATE-n szervezett munkaközösségnek is: kutatjuk Magyarországot és a Balkán középkori kapcsolatát, belefoglunk egy történeti enciklopédia készítésébe, és szeretnénk egy Anjou-kori okmánytárat is összeállítani. Természetesen a munkálkodásokban csak olyan mértékben vagyok képes bekapcsolódni, amennyire ezt főiskolai elfoglaltságom engeddi.

— Hogyan jutott el idáig? Mi készítette, hogy ezt a profilt válassza.

— Mindenekelőtt — hogy ab ovo kezdjem — 1942-ben megszülettem Baján. Szülővárosom azért kell kiemelnem, mert az ottani III. Béláról elnevezett gimnáziumba jártam, kiváló tanárok keze alatt, itt kerültem szembe először a tudománnyal. A magyar történelem iránti érdeklődéssel is ott „oltott be” tudós tanárom, ifjúsági mozgalmaink ismert kutatója, Gergely Ferenc. Eleinte persze eszem ágába sem volt, hogy történetész legyek. Mint minden nagy víz mellett felcseperező srác, én is tengerész akartam lenni azóta, hogy 5–6 éves koromban nagybátyji segédlettel sikerült átúsznom a Dunát. Megszerveztem a vízjártságot, eveztem, rádióztam az MHSZ-ben, kishajó-vizsgát tettem. Am ekkoriban a DETERT (Duna-Tengerhajózási RT) a felvételhez még hajózási előtanulmányt és leszállt katonaidőt kötött ki. Hogy egyszerre szerezzem meg mindkettőt önként jelentkeztem folyamórnek. Közben azonban családi unszólásra megpróbálkoztam az egyetemi felvétellel is. Be is kerültem a Szegedi Orvostudományi Egyetem Gyógyszerészeti Karára. Mivel pár hét múlva a sorozáson mindenképp a tüzérséghez akartak irányítani, ami eredeti tervemmel ellenkezett, maradtam inkább gyógyszerészhallgató. Eredendő humán érdeklődésem azonban hamarosan megmutatkozott: egy év múltán átnyergeltem a bölcsészkarra, ahol aztán 1967-ben olasz történelem szakos tanári diplomát szereztem. Már egyetemj éveim alatt is elsősorban a középkori magyar történelem érdekelt. Szakdolgozatomban Karácsonyi Béla szakavatott irányításával készítettem. 1967-től 1983-ig a JATE központi Könyvtárában, az „alvilágban” (földszinti Folyóirat és Különgyűjtemény Osztály) dolgoztam. Közben magyar gazdaságtörténetet oktattam a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem szegedi kihelyezett tagozatán és el-

veztettem a Marxizmus—Leninizmus Eszi Egyetem Filozófia szakosító tagozatát. Első publikációm 1968-ban jelent meg az Irodalomtörténeti Közleményekben, 1969-ben doktoráltam középkori magyar történelemből, 1970-ben részt vettem Velencében egy nemzetközi történetkongresszuson és ugyanebben az évben szerepeltem először a MTA Mediaevistikai Bizottság egyik felolvasóülésén is. Ez a kezdeti „tömegű sikeresorozat”, mint minden hasonló cipőben járó ifjoncot, engem is elbűvölt: azt hiszem, akkor köteleztem végérvényesen elmagam a történettudományok mellett. Ez idő tájt kapcsolódtam be a Kristó Gyula vezetésével szerveződő történelmi névkutató munkaközösség, illetve az általa és Róna-Tas András által életre hívott Magyar Őstörténeti Munkabizottság munkájába is.

A főiskolára 1973 tavaszán kerültem óraadóként, majd augusztustól kinevezett tanársegédként dolgoztam. Feladatomban a középkori magyar történelem oktatása volt, de megszerveztem és beindítottam a latin nyelv oktatását is középkori történetünk forrásainak jobb megismertetése érdekében. Egy évvel később felvettem beföldi aspiránsnak. Vizsgáim egy év alatt lettemek s még ebben az esztendőben — 1975-ben — Münchenbe utaztam Karácsonyi Bélával, hogy Gellért korunkra maradt művéhez kiadását előkészítsük. Nagyon elkésztett akkoriban, hogy törekvésem és teljesítményeim ellenére — számomra máig is érthetetlen okból és alaptalanul — a főiskola azon néhány adjunktusa közé soroltak, akiknek határozatlan idejű munkaviszonyát határozottan ideig szóló (3 és 5 éves) szerződésre minősítették vissza. Akkor úév éreztem, hogy bár a „hajtásban” elmentem emberi teljesítőképességem végső határáig, hiszen a kutatómunka mellett aspirantúrám időszakában folyamatosan oktattam is, a hadsereg is permanensen továbbképzett, ugyanakkor egy öttagú család gondjainak oroszlánrésze is nyakamba szakadt, mégis — vagy éppen ezért — ajtómat mutatnak... Azóta, bár nehez volt ezt a traumát kihevernem — rendeződött a helyzetem, de azért kicsit megcsappant a tudomány mindenhatóságába vetett hittem és az eredményes kutatómunka örömeiből táplálkozó felhőtlen optimizmusom.

— Mindezek tükrében sikeresnek érzi-e eddigi pályafutását?

— Tanár vagyok. Ennek a pályának — számos buktatója mellett — nagy pozitívumai is vannak. Igyekszem maximálisan eleget tenni kötelezettségeimnek az oktatás terén, és így minden évben sikerül néhány hallgatóval olyan emberi-szakmai kontaktust teremtenem, amelyben ugyanúgy „beolthatom” őket a história és ezen felül a magyar történet szeretetére, mint velem teték volt. Úgy érzem sikerült a kisebb-nagyobb közösségekben eszméimnek, gondolatimnak átadása, kontrollja, újragondolása, s ez elegendő is. Megvan az a hatósugaram — ha úgy tetszik akciórádiuszom —, amelyen belül élni, dolgozni, tanulni és tanítani érdemes. Ha mindehhez megvan még az embernek a biztos háttérzuga is, a nyugodt családi légkör, nem lehet oka az elégedetlenségére.

FARKAS CSABA

A komparatiztika új útjai

A párizsi kongresszus után

A Nemzetközi Összehasonlító Irodalomtudományi Társaság, az AILC ez év augusztusában tartotta XI. kongresszusát a párizsi Sorbonne-on. A meghívott magyar előadók közül öten képviselték a JATE-t, mégpedig Vajda György Mihály, az AILC soros elnöke, a szegedi Összehasonlító Irodalomtudományi tanszék vezetője, valamint a bölcsészkar oktatói közül Martonyi Éva, Kürtösi Katalin, Kocziszkó Éva és Pál József.

A kongresszus eseményeiről, tapasztalatairól, a komparatiztika (összehasonlító irodalomtudomány) mai helyzetéről, és a nemzetközi szervezet céljairól kérdeztük Pál József adjunktust.

— Tanár úr, azt hiszem, elkerülhetetlen, hogy mindenekelett a modern komparatiztika fogalmának ismertetésére kérjem.

— A mai komparatiztika legfőbb jellemzője, hogy szintetizálja a tudománytörténetének különböző irányzatait, tehát előtérbe helyezve az elméletiséget, olyan új egységet hoz létre, amelynek segítségével általánosabb igényrel és érvénnyel hasonlíthatók össze a különböző irodalmak. Nem abszolútizálja tehát valamelyik korábban uralkodó iskolát — hogy a legfontosabbakat említsen: a pozitívizmust, amely kizárólag a motívum- és tárgytörténetet vizsgálja, a René Wellek nevével fémjelhezhető amerikai iskolát, mely az egyes művek esztétikai értékére helyezi a hangsúlyt, vagy a szociológiai komparatiztikát, melynél az összehasonlítás szempontja a társadalmi alap, illetve fejlődés egyezősége és különbözősége — hanem mindezen mód-szerek együttes alkalmazásával igyekszik a komplexebb látásmód, az átfogóbb elemzés felé, s a korábbiakkal ellentétben nemcsak az egyes irodalmak egyezőségét, de azok különbözőségét is vizsgálja és értékeli, miáltal szintén az összetettebb műértés lehetőségét nyitja meg. Ami nagyon fontos, és ezt a Délmagyarországban megjelent cikkemben is hangsúlyozom, hogy a modern komparatiztika elméleti, tehát irodalomelméleti, filozófiai problémákkal hozható összefüggésbe, mert a világ-irodalmat, az irodalmak összefüggő rendszerét nem lehet Homérosztól napjainkig a maga extenzitásában bemutatni. A komparatizta ezért kicsit az anyaga fölé emelkedik, elméletet hoz lét-

re, és e szerint válogatja az anyagát. Ez az elméletiség segíti hozzá a komparatiztát, hogy a világirodalomnak nevezett hatalmas anyagból kiválassza, milyen mozzanatokot hangsúlyoz, milyen összefüggéseket kíván feltárni.

— És hogyan különböztethetjük meg az irodalom-esztétikát a komparatiztikától?

— Az esztétika sokkal átfogóbb diszciplína, amely ily módon „távolabb” van a műtől, mint a komparatiztika, amely konkrétabb és inkább belső poétikai problémákat tárgyal. Az esztétika elvontabban, filozófikusabban gondolkodik, például a „szép”, a „valóság” és más kategóriákról, mint a komparatiztika, amely esztétikai jellegű, de nem par excellence esztétika.

— Ugyanakkor — amint ez a Délmagyarországban megjelent írásából kiderül, a komparatiztikának is „meggyűlik a baja” bizonyos esztétikai kategóriákkal. Idézem: ...a természettudományos ismereteket a tudás hierarchiájának csúcsára helyező modern gondolkodás képtelen kiterjeszteni matematikai logikáját (a maga egészében) a szépségre, az emberi lélek és indulat birodalmába. „Gondolom, ez az állítás is a komparatiztika szemléletváltozását, új törekvéseit jelzi.

— Vitathatatlanul kiderült, hogy az a matematikai-logikai megközelítés, amely figyelmen kívül hagyja a hagyományos műértéket és műélvezetet, nem tud megnyugtató eredményeket hozni. Ez tehát annyit jelent, hogy a komparatiztika nem elégedhet meg a pusztán matematikai formalizmussal. Nem biztos például, hogy a mű egészére vonatkozó, időt álló következtetéseket lehet levonni abból, ha különféle statisztikákat készítünk róla. Ugyanakkor a narratológiai és szemiotikai kutatásoknak megvan a helyük az összehasonlító irodalomtudományban, hiszen általuk jobban megismerhetjük „nyersanyagunkat”, de tovább kell lépni a szintézis felé. A komparatiztikai stúdiók mindig több dolgotra figyelnek. Párizs egyébként e vonatkozásban is áttörés volt, az elméletiség széles körben elfogadottá vált, természetesen a történeti módszerek kiegészítéseként.

— Még egy fél mondatot szeretnék idézni a kongresszusról beszámoló írásából:

...„több irodalmár érkezett a harmadik világ országai-ból, akik hozzászólásaikban friss szemléletet, előadásaikban új anyagot hoztak, s ezzel tágitották az európai és észak-amerikai kollégák tudományos horizontját.” Lehet, hogy tévedek, de én némi iróniát érzek ebben a mondatban.

— Összintén szólva nem szántam ironikusnak. A kongresszusok mindaddig a nagy európai kultúrák, a német, angol, olasz, francia irodalmakra koncentrált, Dantéről, Shakespeare-ról, Goethéről szoktak beszélni, itt viszont — s a cikk ezért is kapta a Nyitás Párizsban címet — próbálták olyan programot összeállítani, amelyben helyet kapott például a kongói vagy szenegáli irodalom is.

Természetesen a harmadik világból érkező kutatók felkészültsége meglehetősen változó volt. Azokban az országokban, ahol a gyarmatosítók lehetővé tették ezeknek a népeknek, hogy bekapcsolódjanak az irodalmi vérkeringésbe, ott európai műveltségű tudósok nevelődtek, például Senghor, Szenegal egykori elnöke, a Francia Akadémia tagja, és a konferencia egyik védnöke, másrésztől azonban akadnak olyan résztvevők is, akik saját, alakulófélben levő egyetemükön tanultak, sők nyilvánvalóan nem voltak azon a szinten, hogy a tanácskozások érdemi résztvevői lehettek volna. A lényeg itt az, hogy ha egyszer összehasonlító irodalomtudománnyal foglalkozunk, ha világirodalomról beszélünk, akkor legyenek számunkra fontosak a teljesen ismeretlen kis irodalmak is.

— És hogyan törték ezt az úgynevezett nagy kultúr-nemzetek, például a franciák, a németek?

— Ők valóban olykor ironikus viszonyultak az esetleges felkészületlenség-gekhez, és elnéző mosollyal kezelték bizonyos hozzászólásokat, de hogy mennyire határozott törekvése a szervezetenek, hogy a világ irodalmának mind szélesebb körét vonja be munkájába, ezt az is jelzi, hogy az 1988-as müncheni után 1991-ben először kerülne sor AILC-kongresszusra ázsiai országban, Tokióban, s ezáltal nagyobb lehetőség nyílna a térség kulturális hagyományainak beemelésére az európai és amerikai irodalomtudományi köztudatba.

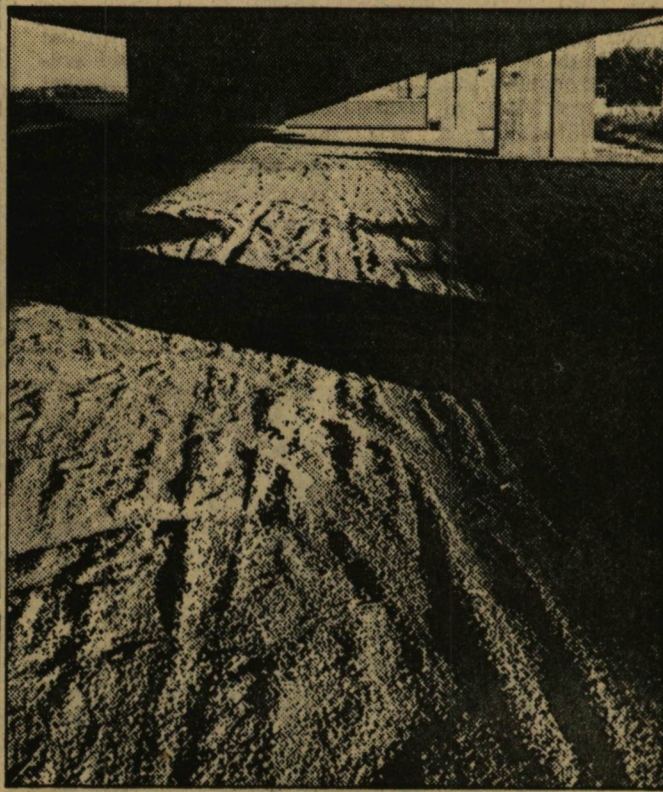
(L. A.)

Szegedi tudós elismerése

Lapzártakor kaptuk a hírt, hogy az Európai Nukleáris Medicinai Társaság ez évi kongresszusán szeptember 5-én Londonban Dr. Csernay László egyetemi tanárt a SZOTE Izotópdiagnosztikai Laboratórium vezetőjét választották az Európai Társaság elnökévé, s egyben megbízták az 1987. évi Nukleáris Medicinai Kongresszus magyarországi megrendezésével.

Lapunk következő, október 24-én megjelenő számában interjút közlünk Csernay professzorral, mely írásból kiderül, hogy mivel foglalkozik a nukleáris medicina, hogy hazánk számára mit jelent részt venni e nemzetközi társaság munkájában, s hogy az új elnök hogyan készül a budapesti kongresszusra.

Híd

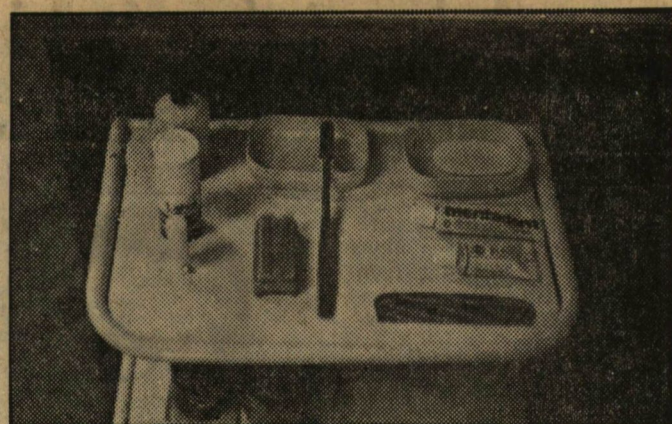
(Somogyi Levente felvétele)

Kilátás

Egyetlen esélyünk: az irónia

Mert nincs szekrény

Emberi életre alkalmatlan

Rengő falak

Alighanem még a leg-erősebb idegzetű TTK-s lányokat is jeges és jogos rémület fogná el, ha megtörténne velük az, ami megesett Catherine Deneuve francia színésznővel, aki gyanútlanul sétált egy folyosón, s a falak hirtelen mozgásba jöttek, képlékennyé váltak, s belőlük kezek nyúltak kívánatos teste után.

Iszonyat!, ez Roman Polanski pseudo-horror filmjének címe, s ekképp kiálthatunk fel mi is, amikor néhány szkeptikusan mosolygó ifiúr kedvünkért elvégzi a demonstrációt: enyhe kézrátétellel mozgásba hozza az Irinyi Kollégium klubhelyiségének falát, mely most már hullámszik, mint a Balaton szellős nyáréjszakán.

Igazi elvárásolt kastély ez, mely az egyhangú hétköznapokat a legváratlanabb csodák ígéretével színezi. Mert itt van például egy másik közös helyiség padlózata, mely ugyancsak szelíden reng, ringatózik, a súlyosabb léptek alatt, és még elgondolni is szörnyű, mi történne, ha a Bütyök — tetszik tudni, a Tutajos barátja a Túskevárban — felvételt nyerne a kollégiumba, mert milyen infantilis ez a gyerek, itt is elkezdené ugrálni, mint kint a berekben, és leszakadván, az alsóbb leányzobában kincs helyett legfeljebb egy cédulát találna: Ez a hely emberi életre alkalmatlan.

— Öt éve mérték fel a kollégium állapotát, s akkor azt állapították meg, hogy 5 évig még lakható, nem életvesz-

lyes. Úgy tudom, most lekerült a napirendről az új kollégium építésének terve, mert tehát elképzelni sem tudom, mi lesz a sorsunk, milyen döntés születik az újabb statikai vizsgálatok során — mondja Kériné Nagy Zsuzsa, az Irinyi Kollégium igazgatóhelyettese. Legfőbb gondunk a ház ijesztő műszaki állapota, de ezen kívül is számta-

lan nehézséggel küszködünk. A felemelt hallgatói létszám következtében nekünk is el kellett helyoznünk még 12 embert, és 123 kérelmet kellett elutasítani. Az új lakószobákat a könyvtár- és betegszobákból tudtuk kialakítani, tehát ebben az évben nem tudjuk hol elhelyezni a betegeket. A korábbi igazgató lakrészből most egy új, minden igényt kielégítő betegszobát alakítanak ki, külön WC-vel, zuhanyzóval, hogy az előírásoknak megfeleljen. De az idei évre akár be is zárhatná a kollégiumot a Kőjál. Van olyan szobánk, ahol 8 ágyra, 4 éjjeliszekrény jut, nincs mindenkinek könyvespolca, és az első emeleten 50 lány használ egy két-személyes zuhanyozót.

Anyagi helyzetünket és a bürokráciát jól jellemzi, hogy közművelődési célokra egyetlen fillérünk sincs. A rektori hivatal által kulturális rendezvényekre juttatott összeget csak úgy kaphatjuk meg, hogy a kollégiumi bizottság tagjai névleges, rendkívüli szociális segínyt kérnek — s ebből a pénzből fizetjük az előadókat.

—zyla—

A kollégium jó (?)

Néhány évvel ezelőtt statikai vizsgálatoknak vetették alá az Irinyi Kollégiumot — kibirta. Négy-öt év haladékat kapott az épület. Azóta nem változott semmi és a kollégium vezetői, dolgozói úgy látják, sokáig nem is fog. Az épület állaga pedig tovább romlik.

Mondják, három éve, mikor sort kerítettek a falak újrafestésére, sokáig tündötek azon: egyáltalán érdemes-e belekezdeni a munkába? Végül kipingálták a kollégiumot, ám a szigetelést vagy elfelejtették lefektetni, vagy a pénzsűke miatt erre már nem is gondoltak. Az eredményt mindannyian szomorúan tapasztalhatjuk, ha a lányok lakta szobákban járunk: beázott az épület.

Kellő iróniával persze így is fogalmazhatunk: a fal és a vakolat megromlott viszonya mélyebb társadalmi tényezőkre mutat. Ezt kedvesen hangsúlyozza a menzauzvar gótikus oszlopjára.

A szobák és a közösségi helyiségek állapota némileg jobb képet nyújt, bár az átlagosnál szegényesebbet. Minden tíz el-sős közül kilenc elborzadva költözik be, de akik mégis ittmaradnak, megszeretik ezt az ingatag épületet. A tágasabb helyiségek olyan mikro-közösségek létrejöttét segítik, amelyek a modern kollégiumokban sokkal nehezebben alakulnak ki. Egy kollégiumi lakó véleménye: „ha elmegy a villamos a kollégium előtt, belemegnek a falak, mégsem gondolok arra, hogy rámdőlhetnek.”

Úgy tűnik, ezt is meg lehet szokni.

Beszélgéseink közben egy kollégista társunk találoan fogalmazta meg helyzetünket: „Azt saját szememmel látom, hogy az épület eléggé leromlott állapotban van, de képes egy kollégium minden funkcióját betölteni.”

Tehát a kollégium jó. De meddig?

—esel—

Reklámtechnika

A rektorhelyettes véleménye

Az összegyűjtött véleményekkel, az elkészült irásokkal a legilletékesebbet, Kocsondi Andrást, a JATE nevelési rektorhelyettesét kerestük meg.

— A hallgatók úgy fogalmaztak, hogy az 1981-es felmérés óta nem történt semmi. A kollégium állaga valóban nem javult az elmúlt öt évben, — tréfásan úgy szoktunk fogalmazni: remélhetőleg az épület is tudja magáról, hogy nem életveszélyes — az egyetlen párt- és állami vezetői évek óta minden alkalmat és lehetőséget megragadnak, hogy az illetékes minisztériumi vezetőket tájékoztassák a tarthatatlan állapotokról, és segítséget kérjenek a kollégium és a menza gondjainak megoldására.

Mintegy másfél évvel ezelőtt, amikor elkezdődött az új ötéves terv kidolgozása, ígéretet kaptunk arra, hogy a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolával együtt egy nyolcszáz személyes kollégiumot építhetünk. Elkészültek a tervek, a múlt évi ifjúsági parlamenten a tervezett épület makettjét is bemutattuk, ezt követően azonban jelentősen megváltozott a helyzet. Ez év elején a Művelődési Minisztériumtól, illetve Földiák Gábor miniszterhelyettestől olyan tájékoztatást kaptunk, hogy a tárca csak 150 millió forintot tud a kollégium építésére fordítani, ezért új tervek készítettünk, csökkentenünk kellett a közös helyiségek számát és alapterületét, valamint a férőhelyek számát is, ötszázra. Végül kiderült, hogy a minisztérium által felajánlott 150 millió forintot nem a mai, hanem az 1988–89-es áron kell érteni, vagyis nem vállalják az időközben várható áremelkedéseket, az infláció kompenzálását sem.

Ez a fejlemény végképp megkérdőjelezte az új kollégium építésének realitását; egészen biztos, hogy ez a pénz nem elegendő. Most tehát így áll az ügy. Legutóbb az évnytőn beszéltünk a miniszterhelyetessel, s akkor felve-

tettük azt a lehetőséget is, hogy 15–20 millió forinttal a városi, megyei szervek is besegítenének, — ez talán fedezné a várható inflációból eredő költségtöbbletet —, s ennek fejében a nyári hónapokban — elsősorban idegenforgalmi célokra — rendelkezhetnénk az épülettel, — tehát folyamatban vannak a tárgyalások, mi minden tőlünk telhetőt elkövetünk.

— Az egész történetben az a legszomorúbb, hogy ha ne adj' Isten leszakadna az egyik helyiség, és meghalna két-három hallgató, akkor biztosan felgyorsulnának az események, és lenne pénz új kollégium építésére.

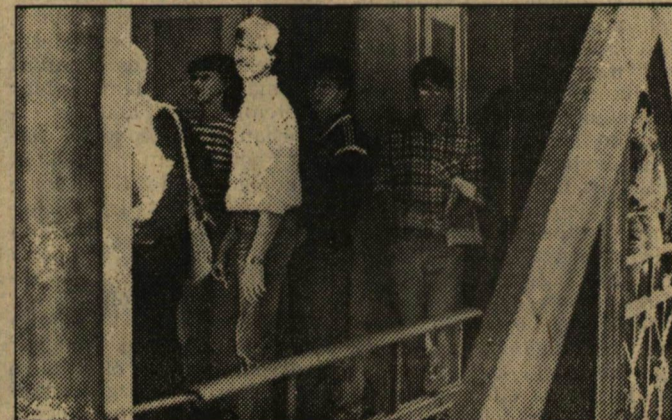
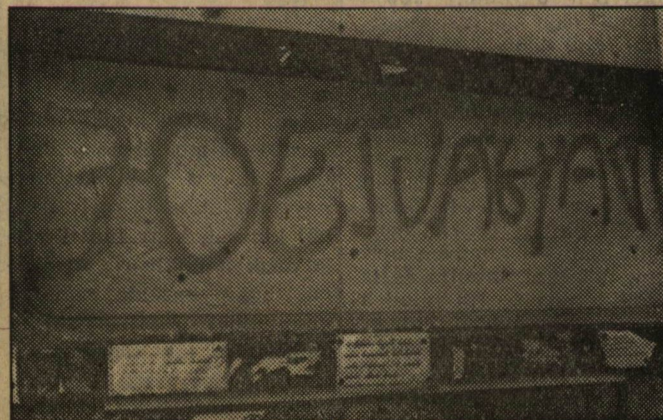
— Vagy ki tudja. De igen, ... lehet, hogy akkor kapnánk kormányzati, meg társadalmi segítséget.

— És hogy áll az új 4 ezer adagos menza ügye?

— Ennek már a jelenlegi, 81–85-ös ötéves tervben fel kellett volna épülnie. A kivételi tervek elkészültek, a tanács biztosította a területet, tehát csak a költségvetés minisztériumi jóváhagyása hiányzik, de ezzel kapcsolatban is csak azt a szomorú hírt közölhetem, hogy a minisztérium következő ötéves tervében ez a beruházás nem szerepel.

Menzauzvar

Gótikus oszlopok között

(S. Balogh László felvétele)

Por la razon o la fuerza

A CHILE címerpajzsán díszelő büszke mondat (Ésszel vagy erővel) talán a legjobban jelzi múltját, és összefoglalja mai helyzetét — többszörösen is.

Néhai Salvador ALLENDE elnöksége (1970—1973) tette hazáját a világ számára ismertté. Akkor még csak Kuba volt az egyetlen ország, amely felé reménykedve néztek a katonai puccsok ígéretáradataiba befáradt, a lavinaszerű inflációtól, nyomortól meggyötört emberek. Chilében addig erőszakos hatalomátvitel nem volt, a kaszárnyákban ott élt ugyan a porosz mintájú hadsereg, de a katonák a laktanyák falait politikai célből addig nem lépték át — eleinte még akkor sem, amikor egy, a kubaira sokban emlékeztető szocializmus felépítését kezdték meg.

Salvador Allende elnöksége ismert. Bukása a legutóbbi évtized történetének legnagyobb tragédiája és tanulsága.

A demokrácia erejében bízó elnök sajnos nem volt elég határozott ahhoz, hogy az államgépezetet teljesen kicserélje. A CIA pénzelté ellenzék és sajtó, a fuvarozók sztrájkja először gazdaságilag tette Chilét előhalottá, majd az addig politikailag semleges hadsereg lépett közbe a „kommunizmus” megszüntetésére.

Ahogy hatalomra került a hadsereg, az jellemző erejű: Egy mindenki által tisztának, érvényesnek elismert választáson győztes, az államelnöki székbe beiktatott államfőt palotájában tankokkal, repülőgépekkel támadták meg a rá felesküdt katonák. Az elnök harcban, fegyverrel a kézben esett el. A puccsot vezető 3 tagú junta kozmetikázott koncentrációs tábort csinált az országból.

Pinochet tábornok nevét a világ ekkor ismer-tette meg. Az a gyászos szeptember 12., az egész világ számára nevezetes dátum lett. Különösen emlékezetes marad a chileiek és a latin-amerikaiak számára. A „Stadion-ország” helyzetét számosan elemezték mindkét oldalon.

Világpolitikai kihatásait egyrészt a gerilla mozgalmak fellendülésében (GUEVARA-mozgalom, a Luminozo Sendero akciói Kolumbiában, az uruguayi tupamarók az argentin monitorer-sok) újra kiszínesedő tevékenységében mérhetjük. Pinochet föllépése után a katonai diktatúrák megakadályoztak minden demokratikusabb államformát. Elég az adósságtengerben fuldoló Bolíviára, a Videla—Viola korszak Argentínájára és a fegyverbazárrá változott Brazíliára utalni.

A chilei rendszer immár 12 éve áll fenn és kevés a remény, hogy meg fog változni. Eddigi története azt mutatja, ha a „razón”-nal (mint Allende elnök) nem tudnak kormányozni, marad a „fuerza”, ezzel pedig bőven el van látva a szolgálatkés borbélyes-gédre emlékeztető tábor-nok: Augustzo Pinochet.

A rezsím kezdeti időszakában a minden fasiszta rendszer mézes-madzaga: a gazdasági fellendülés még csak segített valahogy elhíthetni

a chileiekkel, hogy jobb lesz az életük, de hamarosan rádöbbentek, hogy ez átmeneti, látszat-virágzás volt. Már a rendszer harmadik évében 20%-ra nőtt a munkanélküliség (9,2%-ról) a réz árának kiszolgáltatott gazdaság nem tudta elviselni az árcsökkenést. Ha a réz ára akár 1 centtel csökken a világ-piacon, ez az ország számára milliós veszteséget jelent. A sárga fém ára pedig bizonytalan stagnálás után 75 centről 60 centre esett vissza.

Csak hat év múlva ocsúdott fel a szakszervezet az országban: 1978-ban alakult meg a Szakszervezeti Országos Bizottság. Formális kollektív szerződések és sztrájkjog helyett valódi bérmegállapodásért, a tényleges munkabeszüntetés jogiért harcolt. Küzdöttek az addig önkényesen korlátlanul hosszú munkaidő eltörléséért, a nyolcórás munkanapért. Az utcai tüntetések 1982-ben kezdődtek, a rendszer fennállásának 10. évfordulóján már 7 tiltakozó napot tartottak. A fővárosban szervezett akciókon követelték először a reálbérek hozzáigazítását az inflációhoz, küzdöttek a cenzúra eltörléséért és a száműzöttek hazatérésének engedélyezéséért.

A fuerzát már láttuk. Mit tehetnek Chilében por rason? Az ellenzék él, de megosztott. A legszélesebb rétegek vitapartnere a sajtó. Az EL CAUCE (jelentése: folyó vagy patakmeder, öntözőcsatorna árka, de a „volver a su cauce” azt jelenti: visszatér a rendes kerékvágásba) éppen ezt a kerékvágást próbálja megcsinálni, hogy legyen hová visszatérni. Az ANALISIS a helyzet-elemzésekkel tájékoztat olvasókat látókörét. A vitapartner a jobboldal részéről a hírhedt EL MERCURIO (higany, Merkur) — Allende „ellenzéki” lapjából kormányzócsövé — züllött hírlap. Nem kis szerepet játszik a propagandában. Programot, vagy programot ad, ahogy a helyzet megkívánja.

Az ellenzék a Demokratikus Szövetségben és a Népi Demokratikus Mozgalomban tömörül. Az előbbi vezetője a Kereszténydemokrata Párt és a jobboldali szociáldemokraták, a polgári ellenzék egy része. Nem kívánja Pinochet lemondását, csupán a rendszer átalakítását — nem megszüntetését tűzte zászlajára.

A Népi Demokratikus Mozgalom a baloldali szociáldemokrata Allende egykori (még megmaradt) híveit és a Kommunista Pártot fogja össze. A rendszer jövőjét illetően annak felszámolását kívánják, választásokat akarnak — sőt a KP a „tiltakozás jogát” is, felvette programjába, — szerinte a tiltakozás legeredményesebb módja az lenne, ha fegyver lenne a kézben.

Az ellenzék nehéz helyzetben van. Az ellentétek a rezsímet erősítik. Egyetlen járható út lehet a hatalomhoz: makacsul ragaszkodó rend megdöntése az egész országot egyetlen Ellenzéki Kovácsoló Új Népi Egység megteremtése, hogy újra a RAZON kormányozza Chilét.

ROZSNYAI JENŐ

Nem írnék...

Nem írnék egy sort sem indiszponált, könnyen zavarba hozható iatékező mérkőzéseiről, hiszen az első hat meccsen csak egyetlen pontot szereztek, szóval nem írnék róluk, ha a Szőreg ellen 4—3-ra elvesztett találkozón nem tapasztaltam volna rendhagyó dolgokat.

Nem írnék az esetről egy sort sem, hacsak az lett volna a probléma, hogy a játékező kiállított két szövegelő főiskolást, nem adott meg két érvényesnek tűnő gólt a szőregieknek, ám megítélt három olyan tizenegyet (kettőt oda, egyet ide) amelyek közül a közvélemény szerint mintegy másfél volt jogos, és az egyszerű néző számára követhetően osztozotta a sárgákat. Mondom, nem írnék erről, hangsúlyozandó, annyit tett Történt már ilyen. Nem írnék egy sort sem a közhangulatról, hacsak annyi történt volna, hogy a teljes

És nem írnék arról sem, de még egy sort sem, ha egy dolgoz vidéki polgár véletlenül a zsebében felejtene hatalmas szalonnázó bicskáját és azt is kivinné a meccsre, a két liter laza mellé, hisz néha elég kurta az emlékezet. Azt azonban le kell írnom, hogy ez a feledékeny vidéki polgár finoman szólva megmutatta az egyik főiskolás nézőnek, a hazai csapat szurkolójának, dramaturgiai mélységét.

Mondom, nem írnék erről, hangsúlyozandó, annyit tett Történt már ilyen. Nem írnék egy sort sem a közhangulatról, hacsak annyi történt volna, hogy a teljes

—tus

Felhívás

A KISZ Központi Bizottsága az egyetemi és főiskolai ifjúság társadalomtudományi tevékenységének ösztönzésére 1985. évben ismételt meghirdeti pályázatát a Társadalomtudományi Alapítványára.

Az alapítvány társadalomelméleti, politikai, gazdasági és kulturális kérdések elméleti igényű vizsgálatával foglalkozó egyetemi, főiskolai hallgatók, illetve csoportok tevékenységének elismerésére, munkájuk anyagi feltételeinek biztosítására szolgál.

Az alapítvány felhasználható: — elemző munkák, javaslatok további kidolgozásához szükséges anyagi, technikai feltételek biztosítására; — az alapítványt elnyert személy vagy csoport új témakörben végzendő vizsgálatához, kutatásaihoz szükséges feltételek megteremtésére; — publikációs tevékenység finanszírozására.

Az alapítvány — évenként több részre is felosztható — összege 100 000 Ft. Az alapítvány pályázat útján nyerhető el. Odaiteléséről — a benyújtott pályázatok alapján — bíráló bizottság dönt.

Pályázhatnak; — egyetemi és főiskolai hallgatók egyéniileg — KISZ szervezetek és alapszervezetek — tudományos diákkörök — szakkollégiumok — oktatók és hallgatók közös munkáján alapuló stúdiómuok résztvevői és — öntevékeny hallgatói csoportok.

Pályázni lehet: — bármely társadalomtudományi témakörben kidolgozott tanulmánnyal, részletes tanulmánytervvel, — kutatási hipotézist és vizsgálati programot tartalmazó tervvel — konkrét társadalmi kérdés vizsgálatával foglalkozó előtanulmánnyal és publikációs programmal — tudományos diákköri konferenciára is szánt dolgozattal és — más dokumentálható és értékelhető munkával. Pályázni csak még nem publikált munkával lehet. A pályázat tartalmazza az alapítvány esetleges elnyerése esetére annak felhasználására vonatkozó elképzelést is. A pályázó (személy vagy csoport) nevét és címét kérjük a pályázaton pontosan feltüntetni. A pályázatot gépelve, 3 példányban kell elkészíteni. Beküldési határidő: 1985. november 30. Cím: KISZ Központi Bizottsága Egyetemi és Főiskolai Tanács Titkársága, Budapest, Pf. 72. 1388.

A bíráló bizottság döntéséről és annak indoklásáról az érintettek 1986. március 15-ig kapnak tájékoztatást.

A bíráló bizottság javaslata alapján, az arra érdemes munkák publikálásának teendőit — a szerzők egyetértésével — a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsa vállalja magára.

KISZ Központi Bizottsága
Egyetemi és Főiskolai Tanács

OKTÓBER ELSEJÉTŐL a mi lapunknak is lehetősége nyílt hirdetések fölvetelére és közlésére. Mint képünk is mutatja, ez már negyvenhárom évvel ezelőtt egyik lapelődünknek is sajátja volt. Kínálatunk: albérlet- és munkalehetőségek, adás-vétel, korrepetálás, vállalati hirdetések.

MHSZ-klub a tudományegyetemen

Túl az előkészületeken, de még innen a teljes működésen — így jellemezhető József Attila Tudományegyetemen megalakult MHSZ-klub. A sikeres működéshez természetesen tagságra van szükség, így elsősorban azok figyelmét hívjuk föl ehelyütt, akik egyetemi éveik előtt már sportoltak, dolgoztak a honvédelmi szövetség szakosztályában, szervezeteiben. A JATE három tevékenységi formát kínál: azok, akik vonzódnak a híradástechnikához, a rádiós szakosztályban működhetnek, akik a céllövészetet kedvelik, a lövészsakosztályba kér-

hetik fölvetelüket, s ha kedvezményes autózeti tanfolyamra kíván bárki jelentkezni, szintén a JATE MHSZ-klubját ajánlhatjuk. Ezzel kapcsolatban el kell mondanunk, hogy az autózeti ismeretekhez azok juthatnak hozzá, akik a klub valamely más szakosztályának tagjai. A tagsági díj jelképes: havi kettő forint.

A klub elnöke Farkas Gyula, az embertani tanszék oktatója, titkára Barok István testnevelő tanár, a Ságvári gimnázium pedagógusa. Bővebb felvilágosítást tőlük kaphattok!

Egy kosaras, aki orvos akar lenni

Az Orvostudományi Egyetem több szép hagyománya közé tartozik a tanévnyitók során az intézmény által alapított kitüntetések átadása. A különböző elismerések között adták át a Jó Tanuló — Jó Sportoló címert járó jutalmat, melyet a kiváló sport- és tanulmányi munkát végző hallgatóknak ítélnek oda az illetékesek. Az idén Palotás Anikó orvos-tanhallgató és Moldoványi József végzett fogorvos vehette át a megtisztelő kitüntetést.

Hogy mennyi elfoglaltsága van egy orvosjelöltnek, azt hiszem nem kell bemutatni, mindenki tudja, átéli nap, mint nap. Azonban azt már kevesebben érzékelik, főleg azok, akik a sporttal egyáltalán nincsenek kapcsolatban, hogy mekkora megterheléssel és fáradtsággal jár a napi 7—8 óra után este kimenni és edzeni. Igaz sokan mondhatnák, hogy a szellemi munka után nagyon is jól tesz a sport. Igen, ez mind így van, de rendszeresen végignévezve az ilyen szintű sportoló edzéseit, felvetődik a kérdés, hogy van energiája az embernek ezt a hihetetlen nagy terhelést elvégezni? Erről és pályafutásáról beszélgettünk az egyik kitüntetett, a Szeol-Dél-SE NB I-es női kosarassával, a SZOTE ötödéves hallgatójával, Palotás Anikóval.

— Az általános iskola negyedik osztályában kezdtem ismerkedni a kosárlabdával: Szekszárdon. (Azt hiszem jól sikerült az első „ranija”. G. L.) Tizenöt évesen 1976-ban már a helyi egyesület NB I-es csapatában kosaraztam. 1981-ben felvételt nyertem az Orvostudományi Egyetemre és az akkori Szeol AK-ba igazoltam.

— Az alakodat elnézve nem vagy egy Szemjonova-típus.

— Hát igen, 165 centiméter magas vagyok, éppen ezért játszom irányítót a csapatban, kezdettől fogva. Igazán ehhez a poszthoz sem „nöttem fel”, de mozgékonyaságommal és irányítókészségemmel talán kompenzálni tudom az ellenfelek magassági fölényét. Ehhez viszont nagyon nagy kondícióra van szükség.

— Mennyit tréningezel általában, hogyan tudod tanulmányaidat ezt összeegyeztetni?

— Szorgalmi időszakban, mivel reggel 8-tól délután 4—5-ig órák vannak, ezért csak utána tudok kimenni a csarnokba edzésre. A csapat nagy része egyetemista és főiskolás, éppen ezért a

„profikon” kívül — akik kettőt edzenek naponta — mi napi egy edzéssel készülünk. Vizsgaidőszakban más a helyzet. Akkor kora reggel és késő este napi két tréningünk van. Az biztos, hogy eleinte nehezebb volt, de a négy év folyamán egyre jobban „hozzám nőt a kosár”. Es nem utolsósorban a csoporttársak is sokat segítenek. Ha hiányozni kellett hétközi forduló miatt, „indigóztak”, segítettek a pótlásban.

— A tanulmányaid során származott-e előnyöd, vagy hátrányod abból, hogy kosarazol?

— Mit mondanak. A vizsgákon ugyanúgy helyt kellett állnom, mint a többieknek, nem felelt helyettem senki. A hivatalos igazolásokat mindig elfogadták, nem volt semmi utólagos beszámolás. (Erről jut eszembe, ez még a jobbik eset, mert nem is olyan régen egy másik szegedi felsőfokú intézményben — egy álligazolási ügy miatt — azért kellett egy élsportolónak, aki ráadásul a szakának az egyik legjobb tanulója volt, abbahagyni tanulmányait, mert tanára éppen nem kedvelte azt a sportágot, amit ő űzött! G. L.)

— Albérletben lakom, igaz meg volt az a lehetőségem, hogy a Szeol által biztosított garzonba költözök. A társaság miatt azonban maradtam. Az albérieti díjat az egyesületem téríti számomra. Eddig kalória-pénzt kaptunk, nem túl nagy összeget. Most már lassan ez is elmarad.

— Meccspénz?

— Á, ilyen nincs!

— Nemsokára megkapod a diplomát, hogyan tovább?

— A szekszárdi kórházzal van szerződés, az már egyértelmű, hogy hazamegyek, annak ellenére, hogy nagyon jól érzem itt magam. Hogy mi lesz a kosárral...? Bizonyára teljesen elszakadni nem tudok a tételtől, de ha a munkámat lelkiismeretesen akarom (kell is!) végezni, akkor úgy gondolom az aktív játékból vissza kell vonulnom!

Sajnáljuk, de megértjük! És persze köszönöm a beszélgetést.

GÁT LÁSZLÓ

Totenhosen

(S. Balogh László felvétele)

A nyugatnémet punk banda neve nem azért kerek másodszer is lapunk címeinek sorába, mert legutóbb helytelenül jelent meg, s még azért sem, hogy reklámot fejtsünk ki a hazánkba alighanem ritkán látogató,

nem kimondottan színvonalas muzsikát játszó csapatnak.

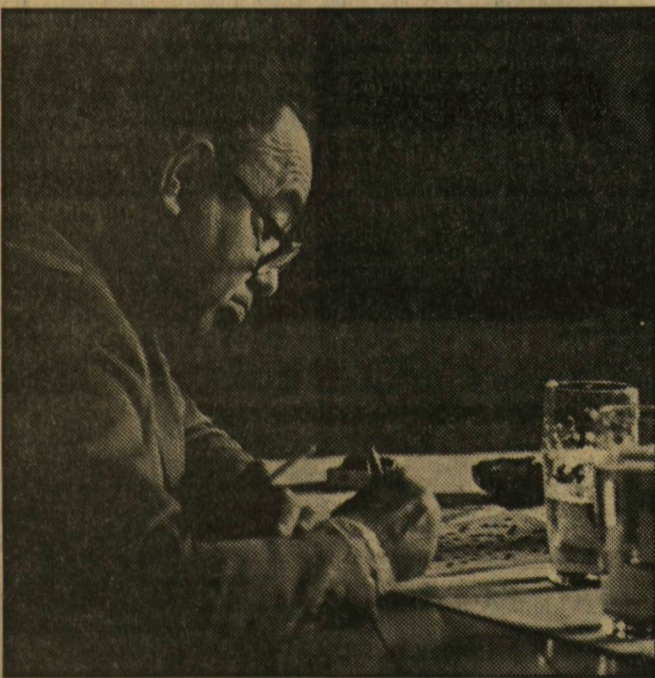
Tehát a „Halott nadrágok” újbóli szereplésének oka más: koncertjük előtt elmesélték a derék düsseldorfi legények, hogy hazánk határáról nem megfelelő hajviseletük miatt visszaküldték őket osztrák földre, s ők meg sem álltak Bécsig, ahol is frizurájuk festésétől megváltak, majd visszatértek, végül bebocsátást nyertek.

A kép is hitelesíti — bár nem lehet színes —, hogy viszonylag konzolidált külsőt öltöttek, de az nem látható, hogy a hajzat alatt, a fejben, milyen gondolatok cirkáltak arról az országról, melynek hivatalos koncertszervező intézménye hivatali úton hívta ide őket.

És mi sem tudjuk, hogy mely rendelet szabályozza a határainkon belül hordható hajviseletet...

—tus

Benyhe János: Brnoi

Az áramlás, és ami mögötte van

Hogy egy telivér képzelettel kezdjek: egy füles az újságíró kenyeré. Szóval, hallottam, hogy a jogi karon több KISZ-tag hallgató, otthagya az ifjúsági szervezetet, a szakszervezetbe áramol. Ezt a hírt többen igazolták, nem maradt más hátra, megkerestem az egyik áramlót.

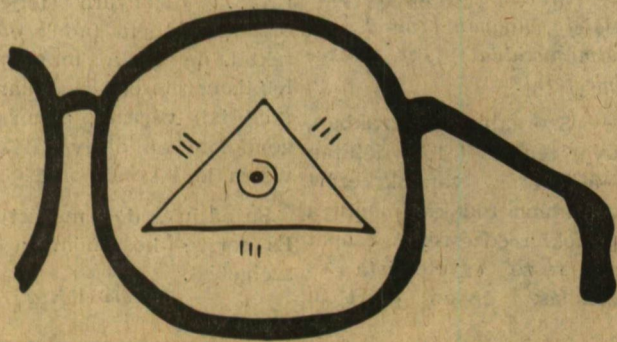
Horváth László (harmadéves) így foglalta össze a KISZ-ből való kilépésének okát: „Egy évig voltam kari vezetőségi tag, de nem tudtam elfogadni, hogy diktatórikus módszerekkel irányítsanak. Így láttam, hogy a vezetés nem a tagság érdekeit képviselte, hanem a kari szervezet önállóságát akarta biztosítani. Nem volt szimpatikus számomra, hogy minden egyes rendezvényt csak egy szempontból értékelték: mennyiben kifizetődő. Jó dolog a rentábilis szempont ébren tartása, de ha ez a tagság érdekeivel nem mindig találkozik, akkor önmagában mit sem ér. Tapasztalataim szerint nem az volt a fontos, hogy a tagság jól érezze

magát, magáénak tudja a szervezetet, hanem az, hogy a vezetés jól adminisztrálja magát. En persze csak a magam nevében beszélek, és csak azt szeretném elérni, hogy olyan szervezetben vállalhassak társadalmi munkát, amelyben az értelmes cselekvés a fontos, amelyben minden tag elképzelése, véleménye egyenlő súlyú.

Mindehhez Mátó Tibor, a kar áprilisban leköszönt KISZ-titkára, a leginkább érdekelt, a következőket tette hozzá: „Örömmel vettem volna, ha Horváth Laci mindezt a tavaszi küldöttgyűlésen mondta volna el. Az ilyen gondok megvitatására ez a fórum szolgált volna.”

Gondolom, olvasóinkkal együtt, én sem lettem tájékozottabb az egykori KISZ-tagok szakszervezetbe történő áramlásával kapcsolatban. Ezért arra kérem azokat, akik érintettek lévén, többet tudnak mondani az ügyről, ragadjanak tollat, és vessék papírra, mi van az áramlás mögött!?

(di)

Dunai patriotizmus

„A ma esélytelen, irreális lehetőség is a történelmi alternatívák közé tartozik.” — írja Hanák Péter, legújabb könyvének fülzövegében. A „Jászi Oszkár dunai patriotizmusa” címet viselő, a Magvető Könyvkiadó „Nemzet és emlékezet” sorozatának tagjaként nemrég megjelent munka végigkíséri a nagy formátumú politikai koncepciójának fejlődését, előremutató voltát, ám nem hallgatja el illuzorikus korlátait sem.

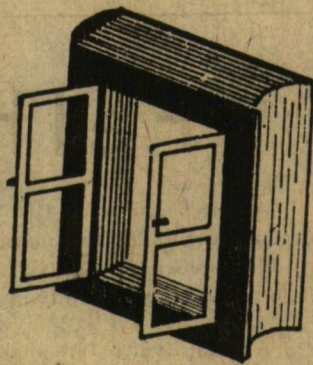
Ahol szükséges, életrajzi adatokkal segít eligazodni az olvasót a Jászit ért szellemi hatások körében, hiszen ezek határozták meg későbbi politikai állásfoglalásait, látásmódját. Megtudjuk, hogy „...sokáig nem is ismerte családi származását, aztán nem vett róla tudomást, és később sem azonosult semmilyen zsidó közös-séggel. Másrészt viszont egész életében bántotta az antiszemitizmus, és zavarta a kikeresztelkedés”. Nyilván e belső bizonytalanságerzet is hozzájárult ahhoz, hogy az ún. „második reformnemzedék” egyéniségei közül ő volt az egyik legérzékenyebb a nemzetiségek egyre erősödő mozgalmairól.

Az 1905–1906-os kormányváltás idején foglalkozik először komolyabban a magyarországi nemzetiségi kérdéssel, akkor, amikor az Apponyi-féle erőszakos magyarosítás kapcsán szinte utolsó esélyünket veszítjük el a nemzetiségekkel történő megbékélésre. A kiegyezést követő évtizedek angol, francia publicisztikájában a magyar, mint szabadságszerető, jobb sorsra (és nem germán orientációra) érdemes nép szerepel. Ezzel szemben — és ezt joggal fájlalta Jászi — a század első évtizedében a magyarságról az angol és francia nyelvtérületen festett kép ellentétessé válik; nem ritka a magyar nép európai létjogosultságának kétségbe vonása sem, Kár volna tagadni, hogy ennek egyik fő oka a nemzetiségek iránt tanúsított intolerancia.

1918-ban készült el „A Magyarország jövője és a Dunai Egyesült Államok” című Jászi-tanulmány, amely a Monarchiát öt szövetségi államra vélte jónak

fólosztani; „Magyarországra Horvát-Szlavónia nélkül, Ausztriára, a cseh korona országaira, Lengyelországra és a horvát vezetéstől Illíriára. Figyelembe véve a háborús fejleményeket, Lengyelország az orosz birodalomhoz tartozó lengyel területeket, Illíria a balkáni szerb országokat is magába foglalta volna, és fenntartották a lehetőséget Románia csatlakozására is.” Hanák Péter ezen elképzelés irreálisát elemezve, nem mulasztja el megjegyezni; „Jászi a realitásoktól nem feszélyezett nagyvonalúsággal szabdalta szét és vont össze lengyel, ukrán, macedón területeket.”

Jászi Oszkár legnagyobb hatású politikai tevékenységére mindenképpen a század második évtizedére esik; e tanulmányban azonban végigkísérhetjük későbbi, második világháború alatti és

könyvismertetés

utáni szerepét, téziseit is. Kevésbé ismert tény például, hogy Jászi 1945 szeptemberében Vámbéry Rusztemmel egyetemben levelet intézett a csehszlovák köztársasági elnökhöz, Beneshez (akit régóta ismert) a magyar kisebbséget Csehszlovákiában ért súlyos atrocitások ügyében. Sajnos, nem sok eredménnyel.

Hanák Péter rövid terjedelmű, de Jászi közeletli szerepét a teljesség igényével bemutató munkája sok új adalékot nyújt a századunk magyar történelmét átlátni akarók számára, bár kétségtelen, hogy a mű minden részletre kiterjedő megértése — annak olvashatóságára — kellő szakmai előismereteket igényel. (sandi)

Egy közép-kelet-európai vallomásai

„A nemzedék, amelyhez tartozom, nemcsak addig ismeretlen méretű háborúkat — két világháborút! — szenvedett át, de láthatta az emberi lét, s általában az élet körülményeinek és föltételeinek oly lényegbe hatoló átalakulását is, amelyre eddig soha nem volt példa, sőt: a legcsapongóbb képzeletű gondolkodók sem merték volna megjósolni, hogy mindez alig egy-két nemzedék múlva életében végbemehet.” Ezzel a személyes hangú vallomással vezet be a Csehszlovákiában élő Dobossy László: *Előítételek ellen* című kötetét, majd — ugyancsak a bevezetőben — más helyütt a következő gondolatmenettel folytatja: „Aki nem fogja föl, hogy türelmes munkával azt kell erősíteni, ami összeköt, s bénítani kell mindazt, ami szétválaszt, s aminek a miazmái még mindig köztünk, sőt bennünk is fertőznek — szellemi lustaként korunk parancsát veszi semmibe. Hiszen lehet-e ma fontosabb feladat, mint megérteni a kort, amelyben élünk, s a folyamatokat, amely a bonyolult valóság kialakulásához vezetnek?”

A föltett kérdésre a választ, azt, hogy igenis, szükséges a dunatíji népek — Dobossy szűkebb pátriájából nézve: a magyarok, csehek és szlovákok — kulturális kapcsolataival, e népek történeti és tudati fejlődésében szembeszökő, megragadható párhuzamokkal behatóan foglalkozni, megtalálhatjuk a könyv egyes esszéiben, tanulmányaiban.

Magá az elképzelés, hogy a geopolitikai adottságok folytán egymást kiegészítő és egymásra utalt Dunamelléki kis népek ne a gazdasági elzárkózás, hanem a lehető legszorosabb és leggyümölcsözőbb gazdasági-kulturális együttműködés politikáját folytassák, nem újkeletű, hiszen ezt mind a hazai, mind a határainkon kívül élő — magyar és más nemzetiségű népek legjelesebb képviselői (írók, tudósok és politiku-

sok egyaránt) már régóta hirdették. Hogy csak néhány nevet említsünk hazai történelmünkben, idézzük föl *Károlyi Mihály*, *Jászi Oszkár* vagy *Bibó István* politikai elképzeléseit.

Azonban a dunai kis népek békés együttéléséről, vagy a közöttük lappangó ellentétokról; a közösségi gondolkodásról; erkölcsiszellemi tartásmód háttérben meghúzódó azonosságairól és eltéréseiről napjainkban is lehet, és kell is szólni. Ezt teszi az irodalmár Dobossy László is, aki egyes tanulmányaiban higgadtan, hevületmentesen új adalékokat villant föl a közép-kelet-európai létezőtechnika-jának — egymást elfogadni tudó és akaró —, tanulmányozásához; dolgozataiban találhatunk írásokat magyarokról magyaroknak és cseheknek, de megfordítva is: csehekről, vagy kultúrájukról, irodalmukról ír a cseheknek, és a magyaroknak is. Egyik nemes fóladatának tekintti, hogy tisztázza a történetileg kialakult és beidegződött — tudatzavaróan ható fogalmakat, melyek korábban sajnos, néha sűrű áthatolhatatlan ködként ereszkedtek népeink közé, zavarva ezzel a kölcsönös előnyök elvén alapuló közmegegyezést. A kötetben szereplő, két évtized gazdag alkotói pályáját reprezentáló tanulmányok, személyes vallomások mindegyike — lett legyen az a párizsi Sorbonne Szlav Intézetében, avagy éppenséggel a prágai Károly Egyetemen megtartva — mindegyike a kölcsönös megértés jegyében fogant, s a megbékélést hivatott szolgálni. Ha a kötet elolvasása után föltönnék magunknak a kérdést, mi biztosítja egy nemzeti kisebbség kulturális életbenmaradását, szellemi gyarapodását, azt válaszolhatjuk, az ilyen szellemben fogant eszmék.

(Dobossy László: *Előítételek ellen*. Magvető, Nemzet és Emlékezet. Budapest, 1985., 503. l.)

L. J.

Derült égből a glossza

Kard, tatami

A publicistának kardja van. A kardnak hüvelyé van. Hogy a hüvelynek mi je van, az esetünkben másodlagos, ne is feszegetjük, most nem az a fontos.

A publicista imád kardozni. Vivni, hogy stilusosabbak legyünk. Előhúzza kardját a hüvelyből — csak úgy villog a szikrázó holdfényben a damaszkuszi acél! — két kézre fogja, majd feje fölé széles mozdulatokkal meglengeti azt. Sokáig lengeti, mi több, vízszintes síkú köröket sorjázta vele az nagy magyar aerbe; hihetnők róla, hogy ő egy kisebbfajta katonai helikopter. Publicista azonban nem emelkedik föl, mint ama huncut gépezet, ... ahelyett, hogy a Dolgot ellenkezőleg: két lábbal áll long talaján a Magyar Valóság, s kezét — ha az éppen nem kardja markolatján nyugszik — a Dolgot ütőerén tartja. Ha pedig a Dolgot történetesen nem hetvenkettőt pulzálnak minutumonként (márpedig az a Dolgotnak gyakorta fellelhető tulajdonságuk), ismét kardjához kap, előhúzza hüvelyéből, játszik egy kis he-

likopterest, majd bum! odasújt körül a Dolgokhoz, az úri pusztaság csak úgy rikoltoz.

Mindez persze nem minden publicistára vonatkozik, csak a karddal rendelkezőkre, közülük is a hevesb-
vérűekre, akiknek hamar eljár a kezük, nemes vagy nemtelen haragra gyulladván. Olyankor aztán rendszerint mindig akad egy másik publicista, aki szintén föl van fegyverezve (a megkülönböztethetőség végett ő rendelkezék handszárral), s aki az úri pusztaságot megvédeni hivatott. Előhúzza kandszáriját, meglengeti, és ... ahelyett, hogy a Dolgot megóvándó az Ellendolgok köré sújtja, a másik publicista bordái közé nyomja a vasat, csak úgy hámlik róla a vérrrel kevert rozsdá. Szegény másik publicista! Szegény árván maradt gyerekek!

S hogy ki a bűnbak az események illetén szomoró alakulásában? Az egyik publicista? A másik? A kard, a handszár, vagy a hüvely? Nem, kérem: a Dolgok. Mi-

nek ütnek százhuszat, száz-harmincat percenként?

Beszéljünk most azon publicistákról, akik ámbátor nem Jehova Tanúi, mégis irtóznak a fegyverektől, kardcsörtétéstől, s e férfias pengeváltásoktól. (Megjegyezzük, hogy tudunk olyan hölgypublicistákról is; akik a vívást világbajnok szinten művelik...) Mi lesz az ő vércukorszintjükkel?

Hát, ha nem is az ő ked-
vükért találták ki, mégiscsak létezik sport számukra is: a cselgáncs. Nincs itt szükség kardra, hüvelyre, csak a pusztá kére, no meg a lábakra. Van-e szebb érzés annál, mint a halalos ellen-ségek látványos gáncsot vetni? Örvendhet-e jobban a szív, mint akkor, amikor az ellenség (keze-lába-egybe összegubancolódva) fetreng a tett színhelyén?

Persze — szólal meg bennem a leláncolt humanista — talán mégiscsak szebb lenne a világ, vagy legalábbis annak a magyar sajtóban publik-
ródó része, ha a publicisták nem az országos kulturális hetilapok, folyóiratok egyes oldalait használnák ta-

taminak. Azon egyszerű oknál fogva, mert az nem tatami.

Nos, röviden ennyi a hozzászólásom a kulturális sajtóban folyó tankönyv-vitához.

(-di-ván)

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságának lapja

Felelős szerkesztő:

GRÓF RÓZA

Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119
Megjelenik havonta kétszer
Ara: 2,30 forint. Előfizetési díj egy évre 36,80 forint

Terjesztik az intézmények KISZ-és szakszervezeti bizottságai
Kiadja a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740
Telefon: 12-633. Telex: 12-322.

Felelős kiadó:

Kovács László igazgató
Szegedi Nyomda Szeged,
Bajcsy-Zsilinszky u. 28. 6720
1985. X. 7. — 3352 —
ISSN: 0230-791X

Felelős vezető:

Dobó József igazgató